GLOBAL ENVIRONMENT FACILITY
INVESTING IN OUR PLANET

Empowered lives.
Resilient nations.

UNDP-GEF/MSP
REPUBLICA MOLDOVA
FORTIFICAREA CADRULUI INSTITUȚIONAL ȘI A REPREZENTATIVITĂȚII SISTEMULUI DE ARII PROTEJATE DIN REPUBLICA MOLDOVA

RECOMANDĂRI PENTRU SISTEMUL NAȚIONAL DE CATEGORII DE MANAGEMENT PENTRU ARIILE PROTEJATE - NORMELE GENERALE PENTRU FIECARE CATEGORIE DE ARII PROTEJATE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Copyright © UNDP Moldova [2012]

Autori:

Erika Stanciu - expert și trainer Arii Protejate ProPark

Costel Bucur - expert și trainer Arii Protejate, consultant ProPark

ProPark
Str. Lungă, nr.175, 500051, Braşov, ROMÂNIA
Tel./Fax: +40-368-462-564
Tel./Fax: +40-268-510-188
www.propark.ro

Foto: ProPark, APNDJ, Dan Dinu

Design şi machetare: ProPark

Citare: "Stanciu E., Bucur C. *Recomandări pentru sistemul național de categorii de management pentru Ariile Protejate - Normele generale pentru fiecare categorie de Arii Protejate din Republica Moldova*", Propark, 2012.

Opiniile exprimate în această publicație nu reflectă în mod necesar opiniile oficiale ale Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) în Moldova şi Fondul Global de Mediu (GEF).

Empowered lives.
Resilient nations.

Fondul Global de Mediu (The Global Environment Facility – GEF) *este un organism internațional unic menit să asigure protecția mediului la nivel global. GEF reunește 182 țări membre care activează în parteneriat cu instituțiile internaționale, organizații neguvernamentale, precum și sectorul privat pentru a aborda problemele globale de mediu.*

GEF finanțează acțiuni menite să contracareze pericolele deteriorării mediului la nivel global, şi anume acordă subvenții pentru țările în curs de dezvoltare şi țărilor cu economii în tranziție pentru proiectele legate de biodiversitate, schimbările climatice, apele internaționale, degradarea terenurilor, stratul de ozon, şi poluanții organici persistenți. Intenția GEF este de-a asigura conservarea şi administrarea durabilă a beneficiilor globale oferite de mediul natural în care trăim.

Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare *lucrează cu oamenii la toate nivelurile societății pentru a sprijini crearea unor țări rezistente la crize și pentru a ghida și susține o dezvoltare, care contribuie la îmbunătățirea vieții fiecărui om. Prezenți în 177 de țări și teritorii, noi oferim o perspectivă globală și soluții locale pentru abilitarea oamenilor și pentru crearea unor țări rezistente. Vizitați: www.undp.org și www.undp.md.*

Recomandări pentru un sistem național de categorii de management pentru ariile protejate

Normele generale pentru fiecare categorie de arii protejate din Republica Moldova

PROPARK

2012

CUPRINS

1 **Introducere și sumar**
3 **Capitolul 1 - CONTEXT**
4 1.1. Definiția Ariei Protejate
5 1.2. Categoriile de management de arii protejate definite de IUCN
9 1.3. Tipuri de "guvernanță" a ariilor protejate - sisteme de luare a deciziilor în arii protejate
12 **Capitolul 2 - Norme recomandate pentru Categoriile de Arii Protejate relevante pentru Moldova**
13 A. Categoria I.a. IUCN - Rezervații Naturale Stricte
18 B. Categoria II IUCN - Parc Național
23 C. Categoria III IUCN - Monument al naturii
26 D. Categoria IV IUCN - Arie cu management activ al habitatului/speciei
30 E. Categoria V IUCN - Peisaj terestru / marin protejat
36 **Capitolul 3 - INIȚIATIVE INTERNAȚIONALE DE CONSERVARE și categoriile de Arii Protejate IUCN**
37 a. Rezervații ale Biosferei desemnate conform Programului MaB UNESCO
38 b. Zone Umede de Importanță Internațională – Situri Ramsar
39 c. Situri Naturale și mixte ale Patrimoniului Universal
40 d. Siturile Emerald / Natura 2000
42 **Capitolul 4 - Recomandări**
44 Referințe și informații suplimentare
45 **Anexa 1 - Atribuirea categoriilor IUCN ariilor protejate din Moldova**

Lista de acronime

AP – arii protejate
CBD – Convenția pentru Biodiversitate
GEF – Fondul Global de Mediu (Global Environmental Fund)
IUCN – Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii
PoWPA – Programul de Lucru pentru Arii Protejate al CBD (Programme of Work for Protected Areas)
ProPark – ProPark Fundația pentru Arii Protejate și SC ProPark SRL, ramura generatoare de venituri pentru atingerea obiectivelor Fundației
WWF DCP – WWF (Fondul Mondial pentru Natură) Programul Dunăre Carpați
ONG – organizație non-guvernamentală
Programul MaB UNESCO - Programul Om – Biosfera a Organizației pentru Educație, Știință și Cultură a Națiunilor Unite

Mulțumiri

*"**Recomandările pentru un sistem național de categorii de management pentru ariile protejate din Republica Moldova şi privind normele generale pentru fiecare categorie de arii protejate**", reprezintă rezultatul activității desfășurate de experții ProPark, Erika Stanciu și Costel Bucur, cu sprijinul lui Michael R. Appleton, consilier, consultant și trainer în Conservarea Biodiversității, Arii protejate, și Management Durabil. De asemenea, mulțumim domnului Alexandru Rotaru - Manager de Proiect, pentru contribuția și sprijinul acordat.*

Forma finală a recomandărilor a fost elaborată după introducerea comentariilor şi sfaturilor primite de la experții locali din Ministerul Mediului, Academiei de Ştiințe a Republicii Moldova, Moldsilva și reprezentanți ai unor ONG-uri şi Universități.

La finalizarea lucrării și-au adus aportul Cristina Lazăr și echipa ProPark, realizând traducerea din limba engleză și editarea publicației.

Introducere și sumar

Aceste recomandări au fost realizate în cadrul proiectului GEF 00062742 *"Fortificarea cadrului instituțional și a reprezentativității sistemului de arii protejate din Republica Moldova"*, cu scopul de a contribui la îmbunătățirea sistemului de administrare a ariilor protejate din Republica Moldova.

Recomandările și normele pentru categoriile de arii protejate (denumite în continuare în document *Norme*), elaborate în baza recomandărilor rezultate din *"Evaluarea situației curente și identificarea opțiunilor de guvernanță și management al Ariilor Protejate din în Moldova"* ar trebui să se constituie într-un document important pentru realizarea "unui cadru suficient de clar și unitar pentru desemnarea și administrarea ariilor protejate. [1]

În elaborarea recomandărilor și a propunerilor de norme s-a luat în considerare, în măsura în care a fost posibil, legislația actuală din domeniul ariilor protejate. Trebuie însă subliniat că, în cazul în care recomandările din acest document vor fi luate în considerare, vor trebui făcute modificări substanțiale în legislația și reglementările actuale.

Alături de *„Ghidul pentru managementul operațional al Ariilor Protejate", Normele* trebuie să reprezinte un instrument pentru autoritățile naționale, regionale și locale, pentru administratorii ariilor protejate precum și pentru alte organizații / instituții implicate în managementul ariilor protejate în vederea îmbunătățirii contribuției acestora la implementarea unui management eficient. Aceste Norme asigură o mai bună înțelegere a următoarele aspecte:

- scopul categoriei ariei protejate
- procesul de încadrare a ariei protejate într-o categorie de management
- baza legală (națională și internațională) pentru stabilirea categoriei ariei protejate
- criteriile care ar trebui folosite pentru încadrarea ariei protejate într-o categorie
- sistemul (sau sistemele) de luare a deciziilor (guvernanța) care pot fi constituite pentru categoria de arii protejate, inclusiv considerații privind:
    - subordonarea
    - responsabilitatea managementului
    - organele consultative, componența, responsabilități și funcționarea lor
    - mijloacele de consultare și participare a factorilor interesați
- cadrul de bază pentru managementul siturilor pe categorii, cu referiri la:
    - zonare (inclusiv zona de protecție exterioară)
    - obiectivele generale de management pentru ariile protejate din categoria respectivă
    - activitățile permise, restricțiile și limitările care se aplică siturilor din categoria respectivă
    - regimul terenurilor private în ariile protejate din categoria respectivă

[1] *"Evaluarea situației actuale și identificarea opțiunilor pentru guvernanță și managementul ariilor protejate în Moldova"*, raport întocmit de Michael R. Appleton în martie 2010.

- regimul terenurilor gestionate de alte administrații publice în ariile protejate din categoria respectivă
- monitorizare
- pază și protecție

Utilizând *Ghidul IUCN*[2] *de încadrare a ariilor protejate în categorii de management*[3], ca şi cadru general exhaustiv, *Normele* cuprind:

- descrierea pe scurt a scopului fiecărei categorii,
- prezentarea obiectivului principal precum și a altor obiective de management
- descrierea cadrului minim pentru un management operațional eficient pentru fiecare categorie de arii protejate

Este important de menționat că recomandările detaliate pentru managementul operațional sunt prezentate în *"Ghidul pentru managementul operațional al Ariilor Protejate"*.

Importanța categoriilor de arii protejate definite de IUCN este recunoscută la nivel internațional, multe țări folosind acest sistem pentru a-și stabili propriile sisteme de arii protejate. Utilizarea Ghidului IUCN ca punct de plecare pentru *Norme*, a permis elaborarea unei propuneri pentru un sistem de categorii de arii protejate bine definit,, un sistem care să corespundă, pe cât posibil, cu categoriile de management pentru arii protejate acceptate la nivel internațional.

Împărțirea pe categorii a ariilor protejate ar trebui să răspundă atât cerințelor sistemului ca întreg, cât şi necesităților siturilor individuale; de aceea *Normele* oferă recomandări considerate relevante pentru Sistemul de Arii Protejate din Moldova şi ar trebui să fie îmbunătățite ulterior în funcție de cerințele specifice fiecărei arii protejate. Recomandarea IUCN este ca Sistemul Național de Arii Protejate să aibă ca scop asigurarea unui echilibru între diferitele categorii. În plus împărțirea pe categorii ar trebui să asigure protecția ridicată a zonelor reprezentative din ecosistemele tipice şi cele mai valoroase ale Moldovei, protecție ce ar putea fi asigurată de diferite categorii de arii protejate.

Programul de Lucru pentru Ariile Protejate elaborat de CBD[4] *"recunoaște valoarea unui sistem internațional unic de clasificare pentru ariile protejate care are și avantajul furnizării unor informații care sunt comparabile între diferite țări și regiuni, de aceea apreciază eforturile continue pe care IUCN - Comisia Mondială pentru Ariile Protejate, le face în perfecționarea sistemului IUCN de clasificare..."* [5]

Părți importante din prezentul document au la bază *Ghidul pentru aplicarea categoriilor de management al ariilor protejate* publicat în 2008.

---

[2] *IUCN – Uniunea Internațională pentru Protecția Naturii*

[3] Dudley, N. (Editor) (2008). *Ghid pentru aplicarea categoriilor de management al ariilor protejate.* Gland, Switzerland: IUCN. x + 86pp

[4] CBD – Convenția pentru Diversitatea Biologică

[5] Dudley, N. (Editor) (2008). *Ghid pentru aplicarea categoriilor de management al ariilor protejate.* Gland, Switzerland: IUCN

capitolul 1

CONTEXT

1.1. Definiția Ariei Protejate

Conform definiției IUCN[6] recent modificate, ariile protejate sunt:

> *"Spații geografice clar delimitate, recunoscute, desemnate și administrate în baza unor acte legale sau prin alte mijloace eficiente, cu scopul de a realiza conservarea pe termen lung a naturii precum și a serviciilor de mediu și a valorilor culturale asociate."*

IUCN prezintă o explicație detaliată pentru fiecare termen al definiției, furnizând o bază solidă pentru a stabili dacă o suprafață poate fi considerată arie protejată.

În definirea obiectivelor de management al ariilor protejate trebuie să fie luate în considerare următoarele principii:

- obiectivul principal să fie conservarea naturii; alte scopuri sunt de asemenea acceptabile dar în cazul unui conflict, conservarea naturii trebuie să fie prioritară;
- prevenirea sau eliminarea, dacă este cazul, a oricăror exploatări sau practici de management care ar afecta obiectivele pentru care a fost desemnată aria protejată;
- menținerea sau, în mod ideal, sporirea caracterului natural al ecosistemelor protejate.

Conform recomandărilor IUCN toate ariile protejate trebuie:

- să aibă ca scop conservarea compoziției, structurii, funcției și potențialului evolutiv al biodiversității;
- să contribuie la strategiile de conservare regionale (ca și rezervații stricte, zone tampon, coridoare ecologice, zone de trecere pentru speciile migratoare);
- să mențină diversitatea peisajului sau a habitatului precum și a speciilor și ecosistemelor asociate;
- să aibă o suprafață suficientă pentru a asigura integritatea și menținerea pe termen lung a țintelor de conservare specifice, sau să se poată mări suprafața astfel încât să se poată realiza acest lucru;
- să mențină pe termen lung valorile pentru care fost desemnată;
- să funcționeze conform îndrumărilor unui plan de management și a unui program de monitorizare și evaluare care să permită un management flexibil, adaptabil;
- să aibă un sistem decizional (de guvernanță) clar și echitabil.

În plus, toate ariile protejate ar trebui să urmărească, acolo unde este cazul:

- conservarea caracteristicilor importante ale peisajelor, a geomorfologiei și geologiei;
- asigurarea unor servicii de mediu cu rol regulator, servind inclusiv ca și tampon pentru impactul provicat de schimbările climatice;
- conservarea ariilor naturale și a peisajelor de importanță națională și internatională în scop cultural, spiritual și științific;
- asigurarea unor beneficii comunităților locale, care să fie compatibile cu celelalte obiective de management;
- asigurarea posibilităților de recreere compatibile cu celelate obiective de management;
- facilitarea activităților de cercetare științifică cu impact redus şi a celor de monitorizare ecologică relevante pentru şi în concordanță cu valorile ariei protejate;
- aplicarea unei strategii de management adaptativ pentru îmbunătățirea în timp a eficienței managementului şi a calității sistemului de luare a deciziilor (guvernanței);
- asigurarea de oportunități pentru educație (inclusiv privind managementul ariei protejate);
- creșterea sprijinului acordat de public pentru ocrotirea naturii.

---

[6] Dudley, N. (Editor) (2008). *Ghid pentru aplicarea categoriilor de management al ariilor protejate*. Gland, Switzerland: IUCN

1.2. Categoriile de management de arii protejate definite de IUCN

Conform definiției și principiilor prezentate de IUCN, obiectivul principal al oricărei arii protejate este conservarea naturii. Cu toate acestea, strategia de conservare și obiectivele de management ale ariilor protejate pot fi diferite, de la protecția strictă a habitatelor și speciilor, la găsirea unor soluții viabile pentru utilizarea durabilă a resurselor naturale. De aceea obiectivele de management ale ariilor protejate sunt legate de unul sau mai multe din următoarele domenii:

- conservarea biodiversității
- protejarea sălbăticiei și a zonelor sălbatice
- conservarea peisajului
- menținerea / îmbunătățirea serviciilor de mediu
- utilizarea durabilă a resurselor naturale
- conservarea valorilor culturale
- turism și recreere
- educația și creșterea gradului de conștientizare
- cercetare științifică

Având ca și criteriu de bază obiectivele principale (primare) ale ariilor protejate, IUCN a definit următoarele Categorii de Management:

Categoria I.a.: Rezervații naturale stricte

- sunt arii strict protejate înființate pentru a proteja biodiversitatea şi eventual unele caracteristici geologice/geomorfologice, în care vizitarea, utilizarea resurselor şi impactul antropic sunt strict controlate şi limitate pentru a asigura protecția valorilor de conservare. Astfel de arii protejate pot servi ca zone de referință indispensabile pentru cercetare ştiințifică şi monitorizare.

Categoria I.b.: Zone de sălbăticie

- cuprind de obicei suprafețe mari, nemodificate sau modificate într-o măsură foarte mică, care îşi păstrează caracterul natural, se caracterizează prin lipsa aşezărilor umane permanente sau semnificative, şi sunt gestionate astfel încât să-şi păstreze starea naturală.

Categoria II: Parcuri naționale

- arii protejate cu suprafețe naturale sau aproape naturale de mare întindere, desemnate pentru a proteja procese ecologice la scară mare, împreună cu complexul de speciil şi ecosisteme caracteristice zonei, care oferă în același timp oportunități de vizitare în scopuri spirituale, ştiințifice, educaționale, recreative sau turistice, compatibile din punct de vedere al mediului şi cultural cu zona respectivă.

Categoria III: Monumente ale naturii

- desemnate pentru a proteja un anumit monument natural, care poate fi o formațiune terestră, munte sau cavernă submarină, o formațiune geologică precum o peșteră sau chiar un organism viu, cum ar fi de exemplu un grup de arbori seculari. Sunt în general arii protejate mici, adesea cu valoare deosebită pentru vizitatori.

Categoria IV: Arie cu management activ al habitatului/speciei

- sunt arii protejate desemnate pentru protecția anumitor specii sau habitate, în care managementul reflectă această prioritate. Multe arii protejate din categoria a IV-a necesită intervenții periodice active pentru a răspunde cerințelor anumitor specii sau pentru a menține habitatele, dar acest management activ nu este obligatoriu pentru ariile protejate din această categorie.

Categoria V: Peisaj terestru/marin protejat

- este o arie protejată în care interacțiunea dintre om și natură în decursul timpului a dus la formarea unei arii cu caracter distinct, de o însemnată valoare ecologică, biologică, culturală și peisagistică; și în care păstrarea integrității acestei interacțiuni este vitală pentru protecția și menținerea zonei și a valorilor de conservare a naturii precum și a altor valori asociate.

Categoria VI: Arii protejate cu utilizare durabilă a resurselor naturale

- sunt ariile protejate care conservă ecosisteme și habitate, împreună cu valorile culturale asociate și sistemele tradiționale de management al resurselor naturale. Ele au în general suprafețe întinse, predominant în stare naturală, cu o parte aflată sub un management durabil al resurselor naturale și în care se practică o utilizare non-industrială, la nivel scăzut, a resurselor naturale, compatibilă cu conservarea naturii, ca unul din principalele scopuri pentru acea arie.

IUCN vede în categoriile de management al ariilor protejate, un important standard global pentru planificarea, constituirea și administrarea ariilor protejate și le consideră folositoare pentru:

- facilitarea planificării ariilor protejate și a sistemului de arii protejate;
- furnizarea de ghiduri la nivel national și international care să ajute reglementarea activităților conform obiectivelor de management;
- îmbunătățirea înțelegerii și folosirea unui limbaj comun despre ariile protejate de către toți cei care lucrează în conservare;
- reducerea confuziei generate de denumirile diferite atribuite unor categorii similare de arii protejate din țări diferite;
- realizarea unui cadru pentru colectarea, folosirea și diseminarea informațiilor despre ariile protejate;
- stabilirea unor standarde internaționale pentru raportarea eforturilor privind conservarea;
- furnizarea bazei pentru legislația specifică.

IUCN a formulat umătoarele principii referitoare la utilizarea categoriilor de management:

- alegerea categoriei trebuie să se bazeze pe obiectivele primare enunțate pentru fiecare arie protejată;
- sistemul nu este conceput să fie ierarhic - categoria I nu este mai importantă sau mai valoroasă decât categoria V. Fiecare arie protejată are propria valoare și contribuție la conservarea naturii dacă este administrată în mod eficient;
- toate categoriile contribuie la consevare, dar obiectivele trebuie alese avându-se în vedere situația specifică; încadrarea în categorii care nu corespund de fapt obiectivelor specifice poate fi mai puțin folositoare din punct de vedere al conservării;
- orice categorie poate funcționa având orice sistem de luare a deciziilor (guvernanță) și vice-versa;
- este de dorit şi trebuie încurajată existența unei diversități de metode de management, deoarece reflectă multitudinea de căi prin care comunitățile din întreaga lume îşi exprimă punctul de vedera asupra valorii universale a conceptului de arie protejată;
- categoria trebuie schimbată dacă prin evaluare se demonstrează că obiectivele de management declarate pe termen lung nu se potrivesc cu cele ale categoriei desemnate;
- categoria nu reflectă eficiența managementului;
- ariile protejate ar trebui să urmărească în general menținerea sau, în mod ideal, sporirea caracterului natural al ecosistemelor pe care le protejează;
- definiția şi categoriile de arii protejate nu trebuie să fie folosite ca scuză pentru a deposeda oamenii de pământul lor.

Deşi toate principiile enumerate mai sus sunt importante, trebuie înțeles foarte bine faptul că sistemul de categorii nu este unul ierarhic. Fiecare arie protejată este foarte importantă pentru conservarea biodiversității. De exemplu, Categoria I.a. este importantă pentru păstrarea speciilor şi habitatelor prin protecție strictă, categoria IV prin management activ, categoria V prin evidențierea importanței speciilor şi habitatelor ca şi resurse naturale etc.

Fig. 1. Categoriile de management al ariilor protejate sunt toate la fel de importante pentru conservare.

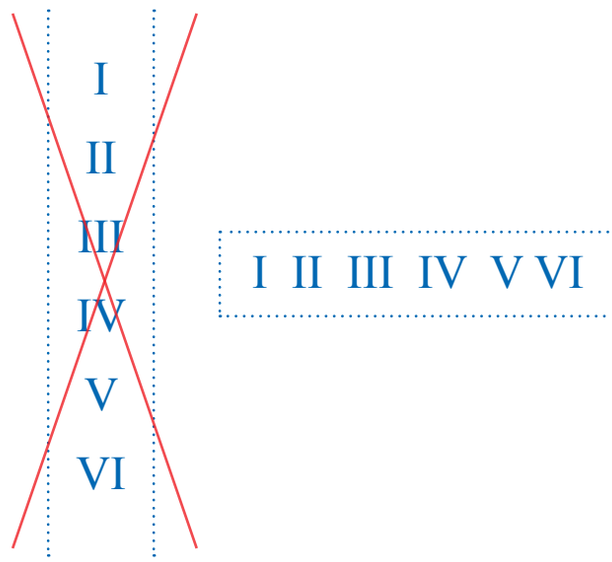

Este important să se înțeleagă că sistemul de Categorii IUCN reprezintă un set de recomandări de standarde comune pentru diferitele tipuri de arii protejate. Asemenea standarde contribuie atât la îmbunătățirea calitații și eficienței managementului cât și la monitorizarea eficienței diferitelor abordări regionale și globale de management. Deşi IUCN nu are autoritatea instituțională să impună aceste categorii, multe țări depun eforturi pentru a defini prin legislație categoriile naționale în conformitate sau compatibile cu categoriile IUCN.

Este de asemenea important să se înțeleagă că cele mai relevante elemente ale Categoriilor IUCN sunt numărul atribuit (I-VI) și tipul/forma de management asociată categoriei și NU "titlul"/denumirea Ariei Protejate (Parc Național, Zonă de sălbăticie etc). În realitate, țările folosesc o paletă largă de denumiri conform legislației interne și practicilor stabilite, iar acestea nu corespund întotdeauna cu denumirile folosite de IUCN. De exemplu în Marea Britanie, ceea ce este denumit în mod legal Parc Național se potrivește cel mai bine cu categoria V IUCN, la nivel internațional fiind incluse în această categorie.

REGULA DE 75%

În ghidul elaborat de IUCN pentru aplicarea diferitelor categorii există și recomandarea ca o anumită categorie să fie aplicată dacă cel puțin 75% din teritoriu este administrat conform acelei Categorii, şi anume conform scopurilor/obiectivelor primare.

Această așa-zisă regulă de 75% permite o anumită flexibilitate în recunoașterea faptului că multe arii protejate desemnate, includ în granițele lor și zone care au forme de management și de utilizare diferite. De exemplu Categoria IUCN Ia (Rezervație Naturală Strictă) ar putea include clădiri administrative, drumuri și terenuri cu diferite forme de management, atâta vreme cât cel puțin 75% din arie este administrată conform standardelor corespunzătoare obiectivelor primare ale Categoriei I.a.

Deşi această Regulă este "doar" o recomandare, este foarte important să se înțeleagă faptul că o arie protejată îşi va îndeplini cel mai bine scopul doar dacă majoritatea teritoriului său este administrat conform obiectivului primar.

Chiar dacă în unele cazuri speciale se acceptă faptul că această regulă nu este aplicabilă, legislația ar trebui să recomande ferm ca fiecare arie protejată:

a) fie să aibă un plan clar, cu termene stabilite, pentru extinderea zonei desemnate pentru obiectivul principal astfel încât să acopere cel puțin 75% din suprafața totală;

b) fie să se aplice o regulă stabilită de comun acord, "Regula procentului minim", cu un procent mai mic de 75% dar pe baza căreia cea mai mare parte a teritoriului ariei trebuie să fie administrată conform obiectivului primar. Aceasta ar putea fi o soluție pentru Categoria I.a.-Rezervație naturală strictă, în țări cu densitate mare a populației, unde majoritatea zonelor naturale au suferit modificări de-a lungul secolelor, ca urmare a acțiunii umane şi mai există doar suprafețe destul de mici de habitate aproape naturale care ar putea fi incluse în această categorie.

„Combinarea" ariilor protejate (alocarea de categorii diferite unor zone diferite din cadrul aceleiaşi arii protejate)

În unele cazuri autoritățile pot considera oportun să aloce diferite categorii unor zone diferite din cadrul ariei protejate. Aceasta nu este o soluție ideală şi ar trebui în general evitată. Dacă este absolut necesar, IUCN prevede următoarele:

a) Fiecare suprafață sau zonă cu o categorie distinctă trebuie să îndeplinească separat criteriile generale ale IUCN pentru o arie protejată precum şi pe cele specifice pentru categoria respectivă

b) Fiecare suprafață sau zonă cu o categorie distinctă trebuie să aibă limite clare, stabilite prin lege.

c) Autoritățile trebuie să aibă grijă să evite dubla înregistrare a suprafețelor acestor arii protejate. Fiecare sub-unitate cu o categorie distinctă trebuie să fie raportată ca o arie protejată de sine stătătoare.

1.3. Tipuri de "guvernanță" a ariilor protejate - sisteme de luare a deciziilor în arii protejate

Guvernanța (en. governance) sau sistemul de decizie se referă la modul în care se iau deciziile cu privire la procesul de management. Tipurile de guvernanță (de sisteme de luare a deciziilor) pentru managementul ariilor protejate se diferențiază în funcție de gradul de control şi influență care poate fi exercitat de către factorii interesați asupra procesului de decizie și de management. Pentru fiecare dintre acestea este caracteristic un anumit tip de relaționare între Administrația AP și factorii interesați.

În vederea integrării eficiente a aspectelor privind contextul local al ariilor protejate, cu respectarea principiilor subsidiarității și participării, specifice unei bune guvernări, la nivel mondial se manifestă un interes tot mai mare pentru conceperea şi testarea unor sisteme inovatoare de decizie și management a ariilor protejate (Naughton-Treves L. et al., 2005). În general, pentru a asigura participarea factorilor interesați, Programul de Lucru pentru Arii Protejate (Programme of Work for Protected Areas – PoWPA) al Convenției pentru Biodiversitate (CBD) recomandă adoptarea acelor forme de guvernanță în care se acordă factorilor interesați o putere cât mai mare de influență asupra managementului ariei protejate, recomandând, în același timp, ca aceste forme să fie stabilite în funcție de contextul local.

În funcție de contextul politico-administrativ şi local, pentru fiecare tip de AP este potrivit un grad diferit de implicare a factorilor interesați. Cunoscând formele posibile de guvernanță, managerii ariilor protejate trebuie să decidă asupra modelului adecvat situației lor particulare.

Deşi nivelul de implicare a anumitor categorii de factori interesați poate varia pe parcursul ciclului de viață al ariei protejate, stabilirea sistemului de decizie (forma de guvernanță) stabilește nivelul general de control şi influență exercitat de cei implicați în sau afectați de întreg procesul de management.

IUCN (Dudley N., 2008) descrie următoarele tipuri de guvernanță a ariilor protejate:

A. Guvernanță de stat (sistem coordonat de organismele statului)

Autoritatea și răspunderea pentru înființarea și gestionarea ariilor protejate revine exclusiv statului prin intermediul unor instituții/organisme de stat naționale, regionale sau locale. Subtipurile de guvernanță descrise de IUCN pentru acest tip sunt:

1. ***Guvernanță de stat națională/federală*** - Administrații proprii subordonate autorității naționale responsabile pentru arii protejate
2. ***Guvernanță de stat regională/locală*** - Adminsitrații proprii subordonate structurilor regionale și locale ale autorității naționale responsabile pentru arii protejate
3. ***Delegare de către stat*** (pe bază de contract) unei alte instituții/organizații (chiar și neguvernamentale).

Adesea aceste administrații sunt finanțate integral sau în cea mai mare parte de la bugetul de stat. Aceste structuri dețin adesea terenuri sau resurse în ariile protejate. Controlul asupra deciziilor privind managementul aparține exclusiv autorităților de stat. Autoritățile naționale sau cele regionale sau locale, implicate în gestionarea ariilor protejate elaborează politicile, obiectivele și planurile de management ale ariilor protejate, implementează prevederile legale și aplică sancțiuni. În anumite cazuri, informează sau consultă alți factori interesați. În acest caz factorii interesați nu au acces la procesul decizional sau accesul lor este foarte limitat.

B. Guvernanță colaborativă (sistem colaborativ de luare a deciziilor)

Mai mulți actori guvernamentali și non-guvernamentali împart autoritatea şi răspunderea gestionării ariilor protejate și sunt implicați în procesul decizional. În funcție de capacitatea pe care actorii non-guvernamentali o au de a influența deciziile privind managementul ariilor protejate se disting[7]:

- *Forme reduse de co-management: autoritatea şi răspunderea revin unei structuri de stat, care are obligația, conform legislației, de a informa sau consulta ceilalți actori guvernamentali și non-guvernamentali în luarea deciziilor.*
- *Forme intermediare de co-management*: managementul ariilor protejate se face prin interacțiunea actorilor guvernamentali cu cei non-guvernamentali. Sunt desemnate structuri în care sunt reprezentate mai multe categorii de factori interesați, care au sarcina de a elabora propuneri pentru reglementări şi management care apoi sunt înaintate autorității decizionale pentru aprobare. Decizia finală aparține autorității de stat, care are obligația de a ține cont de propunerile înaintate de factorii interesați.
- *Forme avansate de management colaborativ*: managementul ariei protejate se face prin intermediul unei structuri în care sunt reprezentați, în mod permanent diverși factori interesați, guvernamentali și non-guvernamentali, care dețin întreaga autoritate şi răspundere, având rol de decizie.

IUCN descrie următoarele subtipuri de guvernanță pentru acest tip:

1. ***Co-management transfrontier*** – este specific ariilor protejate transfrontiere pentru care deciziile se iau în colaborare, prin instituirea unor mecanisme/structuri de management colaborativ, cum ar fi de exemplu un comitet de management stransfrontier, care este responsabil pentru armonizarea managementului ariilor protejate implicate.
2. ***Management colaborativ***, care poate prezenta forme reduse sau intermediare de co-management aşa cum este descris mai sus. Adesea acest subtip este transpus în practică prin constituirea de consilii științifice cu rol important în luarea deciziilor și consilii consultative în care sunt reprezentați factorii interesați, dar au numai rol consultativ. Aceste organisme sunt definite prin lege (a se vedea de exemplu în România).
3. ***Management în comun***, care presupune forme avansate de management colaborativ, respectiv constituirea de exemplu a unui consiliu de administrare în care factorii interesați au rol de decizie, dar și responsabilitatea implicării în mod direct (adesea și financiar) în managementul ariei protejate.

[7] Ioniță, A. Stanciu, E. – WWF DCP (2011) *Manual pentru management participativ – ghid pentru îmbunătățirea participării factorilor interesați în managementul ariilor protejate din Ecoregiunea Carpatică*

C. Guvernanța / managementul privat (ariile protejate private)

Acest tip de management este legat de forma de proprietate asupra terenurilor. În acest caz, terenurile din aria protejată aparțin integral persoanelor fizice, unor structuri asociative, firme sau corporații care dețin autoritatea și răspunderea pentru managementul ariei protejate. Aceștia stabilesc obiectivele de conservare, elaborează și pun în aplicare planurile de management, conform prevederilor legale. Răspunderea față de alți actori sociali este, de obicei, limitată.

Subtipurile definite de IUCN sunt:

2. Management privat realizat de propietarii de teren
3. Management privat realizat de organizații non-profit
4. Management privat realizat de organizații orientate spre profit

D. Guvernanța comunităților locale sau arii protejate gestionate de comunitățile locale

Autoritatea și răspunderea pentru managementul ariilor protejate revin comunității, care deține terenul, aflat adesea în proprietate comună (de ex. obște). Formele juridice de reprezentare a comunităților sunt în acest caz recunoscute oficial ca autoritate locală legitimă pentru gestionarea ariei protejate și pot fi uneori asistate de către autoritățile guvernamentale. Controlul asupra deciziilor aparține exclusiv acestor structuri comunitare, care acționează în baza prevederilor legale.

Prezentul ghid face recomandări pentru fiecare categorie de arie protejată pentru sisitemul de guvernanță ce ar trebui să fie luat în considerare. Având în vedere condițiile actuale din Republica Moldova, se recomandă în principal, adoptarea următoarelor tipuri și subtipuri de guvernanță (sisteme de decizii) pentru arii protejate:

A. Guvernanță de stat (sistem coordonat de organismele statului)

1. Guvernanță de stat națională/federală
2. Guvernanță de stat regională/locală
3. Delegare de către stat

B. Guvernanță colaborativă (sistem colaborativ de luare a deciziilor)

1. Co-management transfrontier
2. Management colaborativ
3. Management în comun

Deși managementul în comun este o formă avansată de implicare a factorilor interesați, recomandarea făcută în cazul ariilor protejate din categoria V IUCN este de a se introduce în legislație posibilitatea constituirii unui asemenea subtip de sistem de decizie.

Este important ca legislația să stabilească foarte clar cadrul pentru sistemele decizionale ce se pot adopta pentru ariile protejate din republica Moldova.

capitolul 2

Norme recomandate pentru Categoriile de Arii Protejate relevante pentru Moldova

foto: © PROPARK

Categoriile de Management IUCN reprezintă un sistem global, ca urmare destul de general. Se recomandă ca fiecare țară "să își adauge mai multe detalii în definirea categoriilor, în funcție de particularitățile naționale dacă acest lucru este util, cu condiția să se păstreze liniile generale". [8]

Prezentele Norme se vor referi doar la categoriile IUCN care sunt considerate relevante pentru Moldova.[9]

A. Categoria I.a. IUCN Rezervații Naturale Stricte

Categoria recomandată pentru Moldova: Rezervație științifică

Scop

Ariile protejate din Categoria I.a. sunt arii protejate stricte care au ca scop protejarea biodiversității și/sau a caracteristicilor geologice/geomorfologice. În general valorile pentru care sunt desemnate aceste arii sunt sensibile la vizitare și alte activități umane. Rezervațiile naturale stricte pot fi arii protejate de referință, indispensabile pentru cercetarea științifică și pentru monitorizare.

Există foarte puține zone care nu au fost afectate de activitățile antropice desfășurate în trecut, ale căror efecte persistă, chiar dacă în prezent zona nu mai este locuită. Dacă este necesară refacerea acestor zone procesele de refacere ar trebui să fie cele naturale sau prin intervenții limitate în timp. Dacă sunt necesare intervenții continue, mult mai potrivite ar fi alte categorii, de exemplu IV sau V.

[8] Dudley, N. (Editor) (2008). *Guidelines for Applying Protected Area Management Categories*. Gland, Switzerland: IUCN. x + 86p

[9] Din acest motiv următoarele categorii nu sunt luate în considerare: I.b. și VI pentru că nu există în Moldova suprafețe mari sau neatinse care se se califice în aceste categorii

Tabelul 1. Importanța diferitelor obiective de management pentru Categoria I.a.

Obiective de management	Primare	Foarte importante	Importante	Aplicabile	Nu foarte relevante
Conservarea speciilor sălbatice și a habitatelor naturale	■				
Menținerea/permiterea proceselor naturale	■				
Conservarea speciilor și habitatelor apărute ca rezultat al managementului tradițional					■
Conservarea caracteristicilor de geodiversitate	■				
Protecția peisajului				■	
Cercetarea științifică		■			
Furnizarea serviciilor de mediu			■		
Furnizarea resurselor naturale pentru comunitățile locale și/sau dezvoltarea economică					■
Luarea în considerare a nevoilor comunităților locale prin permiterea utilizării resurselor necesare traiului					■
Contribuția la menținerea valorilor culturale asociate cu natura		■			
Menținerea valorilor spirituale asociate cu natura		■			
Menținerea abordărilor tradiționale de management pentru conservarea peisajelor și a biodiversității și pentru menținerea valorilor culturale					■
Oferirea de oportunități de vizitatore în scop inspirațional, educațional, cultural și recreativ					■
Educație și conștientizare pentru conservarea naturii		■			
Reconstrucția ecologică și a peisajului				■	
Sprijinirea dezvoltării economice compatibile care poate contribui la economiile locale și naționale (în mod special prin recreere și turism)					■

Criterii de desemnare (se aplică la cel puțin 75% din teritoriu dacă este posibil – vezi Regula de 75%):

- Existența unui set aproape complet de specii native în densități ecologice semnificative sau posibilitatea revenirii acestora la asemenea densități prin procese naturale sau intervenții limitate în timp;
- Existența unui set complet de ecosisteme naturale, în mare parte intacte, cu procese ecologice intacte sau procese care pot fi restaurate cu o minimă intervenție de management;
- Absența intervenției antropice directe care ar putea compromite obiectivele specifice de conservare pentru zona respectivă, care de obicei implică acces limitat al oamenilor și neincluderea așezărilor umane;
- Nu necesită o intervenție continuă și substantială pentru a realiza obiectivele de conservare;
- Să se poată desemna ca și suprafață de referință pentru monitorizarea impactului relativ al activităților umane;
- Administrarea să impună un nivel de vizitare relativ redus;
- Administrarea să se poată face astfel încât perturbările să fie cât mai scăzute.

Aria protejată poate avea o semnificație religioasă sau spirituală (un loc sacru din natură), atâta vreme cât conservarea biodiversității este identificată ca obiectiv primar. În acest caz aria poate avea zone care pot fi vizitate de un număr limitat de persoane angajate în activități religioase compatibile cu obiectivele de management ale ariei.

Multe din zonele naturale sacre sunt administrate în mod similar cu zonele protejate desemnate pentru rațiuni spirituale și culturale și pot fi încadrate la categoria V.

Desemnare legală: Act emis de Parlament

Suprafața: De obicei zone relativ restrânse. Suprafața minimă trebuie planificată astfel încât să permită desfășurarea proceselor naturale necesare pentru conservarea speciilor, habitatelor sau caracteristicilor geomorfologice pentru care a fost desemnată aria.

Zonarea: în general nu este necesară. Totuși, dacă există situații când suprafețe mici din aria protejată au un regim diferit de management față de o rezervație științifică, de exemplu din rațiuni administrative, zonarea ar putea să fie importantă. Dacă zonele sunt stabilite, este important să existe cel puțin 75% în zona de protecție strictă (management fără intervenție), așa cum este recomandat de IUCN.

Pentru Categoria I arii protejate, zona de protecție strictă (zona nucleu) reprezintă zona gospodărită conform obiectivelor primare. Trebuie avut în vedere ca această zonă nu numai să acopere cel puțin 75% din suprafață, dar dacă este posibil, să nu fie fragmentată.

Orice activitate și acces, cu excepția cercetării științifice non-distructive, monitorizarea, patrularea oficială, activitățile de protecție și vizitele limitate, preferabil legate de activitățile de cercetare, ar trebui interzise în zonele de protecție integrală. În anumite circumstanțe cercetarea limitată sau turismul științific pot fi permise în anumite limite stricte și controlate.

În cazul în care sunt necesare lucrări de reconstrucție/refacere, acestea ar trebui să fie realizate prin permiterea proceselor naturale, iar dacă este necesară intervenția umană, ea trebuie limitată în timp. Nu trebuie permisă nici o construcție permanentă sau orice alt tip de infrastructură; în mod temporar pot fi permise anumite structuri pentru cercetarea autorizată, dar pe cât posibil nu în zonele de protecție strictă.

Pentru fiecare arie protejată din Categoria I.a. ar trebui elaborate regulamente detaliate de către Administrația Ariei Protejate, în cooperare cu Autoritatea Centrală și principalii factori interesați și aprobate prin decizie guvernamentală ca parte a Planului de Management.

Așezările din interiorul Ariilor Protejate – prezența așezărilor umane nu este acceptată (cu excepția infrastructurii de cazare pentru personalul Ariei Protejate, incluse în zone corespunzătoare, în cazul în care această infrastructură există deja sau dacă necesitatea este demonstrată de rațiuni administrative).

Zonele din jurul Ariei Protejate – o zonă de protecție externă de 1000-1500 m poate fi luată în considerare pentru a reduce potențialul impact negativ cauzat de activitățile antropice din vecinătatea ariei strict protejate (prin poluarea aerului, apei, zgomot). Dreptul de proprietate se va menține și toate activitățile vor fi permise conform prevederilor legale în aceste zone de protecție externă.

Planul de Management – este necesar un plan de management complet, elaborat în 2 ani de la desemnare. Acesta ar trebui să includă o strategie pe 10 ani, precum și un plan operațional de 5 ani.

Anual, planurile de lucru bazate pe planul de management se vor supune aprobării Consiliului Ştiinţific şi Tehnic.

Sistemul decizional (guvernanță) și structurile de management:

Se recomandă următoarele subtipuri de guvernanță (a se vedea sub-capitolul 1.3):

A. Guvernanță de stat (sistem coordonat de organismele statului)

1. Guvernanță de stat națională
2. Guvernanță de stat regională/locală
3. Delegare de către stat

Administrarea ariei protejate se va realiza prin una din modalitățile de mai jos:

- Administrare directă de către Autoritatea Centrală, sau
- Administrația Ariei Protejate direct subordonată Autorității Centrale, sau
- Guvernul deleagă administrarea către instituțiile naționale publice, universitățți sau institute de cercetare cu condiții specifice stabilite prin contracte semnate cu autoritatea centrală responsabilă pentru Arii Protejate

Consiliul Ştiinţific şi Tehnic – propunerile pentru componență, sarcini și funcționare vor fi detaliate în Ghidurile pentru managementul operational al Ariilor Protejate. Pentru fiecare arie protejată din Categoria I.a., componența și regulamentul care stabilește rolul și sarcinile consiliului vor fi aprobate de Autoritatea Centrală.

Tuturor autorităților care administrează o arie protejată li se va solicita în baza legii să administreze întreaga arie în mod integrat, respectând prevederile legale generale și prevederile specifice ale planului de management aprobat. Autoritatea de management are responsabilitatea să coordoneze activitățile de protecție și cele de management cu proprietarii supafețelor din aria protejată care nu se află sub directa lor coordonare (de exemplu terenurile private).

Monitorizarea trebuie realizată pentru următoare aspecte:

- Biodiversitatea
- Procesele naturale/ecologice
- Eficiența managementului

Raportarea: către Autoritatea Centrală. Scurte rapoarte bianuale vor fi depuse folosindu-se formulare standard. Se va depune un raport anual, raport bazat pe planul de management și pe planul de lucru anual și incluzând planul de lucru pentru anul următor.

Implicarea factorilor interesați

Se va efectua analiza factorilor interesați, iar planul de participare a factorilor interesați se va elabora și implementa conform cerințelor legale. Principalii factori interesați vor fi implicati și consultați în desemnarea ariei protejate din Categoria I.a. și la elaborarea planurilor de management.

Rolul pentru dezvoltarea socio-economică în regiune – dat fiind faptul că în aceste arii naturale folosirea resurselor, recreerea și atragerea vizitatorilor nu sunt printre obiectivele principale de management, nu au, de obicei, un impact direct asupra dezvoltării socio-economice. Dar sunt importante pentru studiile științifice prin faptul că sunt:

- zone de referință pentru măsurarea și monitorizarea impactului antropic care induce schimbări în afara acestor zone (cum ar fi de exemplu poluarea)
- zone unde ecosistemele pot fi studiate într-un mediu cât se poate de intact oferind informații pentru elaborarea de modele de management bazate pe soluții oferite de natură

Pot apărea ceva beneficii în comunitățile locale prin crearea de locuri de muncă în aria protejată și prin furnizarea de bunuri și servicii cerute de management.

Finanțarea trebuie asigurată în primul rând de la bugetul de stat și completată pentru câteva din activități prin donații, granturi și proiecte.

foto: © APNDJ

B. Categoria II IUCN Parc Național

Categoria recomandată pentru Moldova: Parc Național

Scop

Ariile protejate din Categoria II sunt arii protejate cu suprafețe naturale sau aproape naturale întinse, desemnate pentru a proteja procese ecologice la scară mare împreună cu complexul de specii şi ecosisteme caracteristice zonei, care oferă condițiile necesare pentru experiențe spirituale, ştiințifice, educative, de recreere şi de vizitare compatibile din punct de vedere al mediului şi cultural cu zona respectivă.

O caracteristică distinctivă a parcurilor naționale este recunoaşterea importanței proceselor naturale şi menținerea acestora printr-un management fără intervenții pe cea mai mare parte a suprafeței ariei protejate, dacă nu chiar pe întreaga suprafață.

Criterii de desemnare:

- suprafețe întinse definite de "ecosisteme" funcțional, înconjurate de zone în care poate fi aplicat, dacă este nevoie, un management corespunzător pentru aria protejată;
- aria trebuie să conțină exemple reprezentative ale principalelor regiuni naturale şi ale trăsăturilor biologice, de mediu sau de peisaj în care speciile native de plante şi animale, habitatele şi siturile cu geodiversitate prezintă o însemnătate spirituală, ştiințifică, educațională, recreativă sau turistică;
- aria trebuie să aibă suprafața şi o calitate din punct de vedere ecologic suficiente pentru a putea menține funcțiile şi procesele ecologice, care să permită speciilor şi comunităților native să existe pe termen lung cu intervenții minime de management;
- compoziția, structura şi funcția biodiversității trebuie să fie în mare măsură în stare „naturală" sau să aibă potențialul de a reveni la această stare, cu un risc relativ scăzut de invazii ale speciilor alohtone.

Desemnare legală: Act emis de Parlament

Suprafața: în general suprafețe mari, care permit proceselor naturale să mențină o gamă completă de specii native.

Zonarea: este un instrument esențial de management. Este imperios necesar să existe o zonă nucleu (de protecție strictă) pe 75%[10] din suprafață (management fără intervenție) care să asigure spațiu suficient pentru procesele naturale, aşa cum recomandă IUCN. Dacă această condiție nu poate fi îndeplinită în momentul desemnării parcului național, unul din obiectivele principale ar trebui să fie acela de a extinde zona nucleu (de protecție strictă) cât mai repede posibil – într-un termen clar stabilit - la 75% din suprafața totală. Dacă acesta este considerat un obiectiv care nu poate fi realizat în mod realist, alte categorii ar trebui să fie luate în considerare pentru zona protejată (cum ar fi de exemplu categoria V).

Propunerea de zonare trebuie stabilită în momentul desemnării. Se recomandă să se definească proceduri legale care să permită ca zonarea să fie îmbunătățită/finalizată în timpul procesului de planificare şi aprobată ca parte a planului de management. Orice modificări ale propunerii de zonare făcute la data desemnării ar trebui să fie acceptate numai pe baza unei justificări adecvate şi ca urmare a unui proces de consultare bine realizat şi de comun acord cu factorii cheie interesați, în special comunitățile locale care ar putea fi afectate de aceste schimbări.

[10] Regula 75%" - Dudley, N. (Editor) (2008). *Ghid pentru aplicarea categoriilor de management al ariilor protejate*. Gland, Switzerland: IUCN, Pag. 35

Tabelul 2. Importanța diferitelor obiective de management pentru Ariile Protejate din Categoria II IUCN

Obiective de management	Primare	Foarte importante	Importante	Aplicabile	Nu foarte relevante
Conservarea speciilor sălbatice și a habitatelor naturale	■				
Menținerea/permiterea proceselor naturale	■				
Conservarea speciilor și habitatelor apărute ca rezultat al managementului tradițional				■	
Conservarea caracteristicilor de geodiversitate				■	
Protecția peisajului		■			
Cercetarea științifică		■			
Furnizarea serviciilor de mediu			■		
Furnizarea resurselor naturale pentru comunitățile locale și/sau dezvoltarea economică				■	
Luarea în considerare a nevoilor comunităților locale prin permiterea utilizării resurselor necesare traiului		■			
Contribuția la menținerea valorilor culturale asociate cu natura				■	
Menținerea valorilor spirituale asociate cu natura			■		
Menținerea abordărilor tradiționale de management pentru conservarea peisajelor și a biodiversității și pentru menținerea valorilor culturale				■	
Oferirea de oportunități de vizitatore în scop inspirațional, educațional, cultural și recreativ	■				
Educație și conştientizare pentru conservarea naturii	■				
Reconstrucția ecologică și a peisajului				■	
Sprijinirea dezvoltării economice compatibile care poate contribui la economiile locale și naționale (în mod special prin recreere și turism)				■	

Zonele mai restrictive cu privire la utilizarea resurselor şi activităţi, adică zona A şi zona B1, ar trebui să includă nu doar păduri ci şi alte ecosisteme care ar putea beneficia de pe urma unei administrări mai restrictive.

În ariile protejate din Categoria II ar trebui definite următoarele zone:

- ***Zona A - de protecţie strictă*** (zonă nucleu): include ecosistemele naturale, unde nu se desfăşoară activităţi economice sau de recreere. În această zonă vor fi permise numai cercetările ştiinţifice aprobate de către Consiliul Ştiinţific şi Tehnic al Parcului şi agreate de către Autoritatea Centrală de mediu. Orice activitate, inclusiv accesul ar trebui să fie interzisă, cu excepţia cercetării ştiinţifice fără impact negativ, a monitorizării, a patrulărilor oficiale şi activităţilor de protejare şi de vizitare limitate, de preferinţă legate de activităţile de cercetare. În anumite circumstanţe foarte limitate turismul de "cercetare" sau "ştiinţific", poate fi permis sub rezerva unor limitări stricte şi supraveghere. Dacă sunt necesare activităţi de reconstrucţie, acestea se vor face prin procese naturale sau, dacă se impune intervenţie umană, aceasta trebuie limitată ca timp; nu trebuie permisă nicio construcţie sau infrastructură permanentă, pot fi însă permise structuri temporare pentru cercetarea autorizată. Pentru păduri este acceptabilă doar încadrarea în tipul funcţional T0.[11]

- ***Zona B - protecţie integrală:*** pentru protecţia speciilor şi a habitatelor precum şi menţinerea proceselor naturale, oferindu-se în acelaşi timp posibilităţii de vizitare şi recreere, cu condiţii minime pentru vizitatori, ca de exemplu: poteci turistice, refugii pentru condiţii meteorologice nefavorabile, locuri clar desemnate pentru focuri de tabără, turnuri de observare, obiecte sanitare, indicatoare, afişe pentru avertizare, panouri informative succinte, cu locuri naturale, cultural-istorice şi servicii sociale. Singurele intervenţii permise sunt strict legate de: reconstrucţia şi reabilitarea zonelor deteriorate. Utilizarea autorizată, de subzistenţă, a resurselor naturale de către utilizatorii tradiţionali îndreptăţiţi ar trebui permisă numai acolo unde este necesar.

Zona B poate fi împărţită dacă este necesar în zona B1 şi zona B2.

Zona B1: sunt permise doar intervenţii legate de reconstrucţie şi reabilitare ecologică, pe baza argumentelor ştiinţifice şi a aprobării de la autorităţile relevante (Consiliul Ştiinţific şi Tehnic, Academia, Autoritatea Centrală). Procesele naturale trebuie să aibă prioritate. Pentru păduri este acceptabilă doar încadrarea în tipul funcţional T1. Această sub-zonă este foarte specifică pentru Ariile Protejate din Categoria II. În cazul ideal Zona B1 ar trebui să se afle în jurul zonei A şi ar trebui să permită accesul doar pentru anumite forme acceptabile de recreere şi cercetare.

Zona B2: este permisă o utilizare restrânsă a resurselor naturale, chiar şi în scopuri economice, dar pe baza unor metodologii şi abordări care pun accentul pe conservare. De exemplu este acceptabilă administrarea pădurilor cu condiţia să aibă în vedere nu doar păstrarea tipului de pădure ci şi a ecosistemului ca întreg, adică să ia în considerare cerinţele diferitelor specii: păstrarea lemnului mort, asigurarea unor locuri pentru cuibărit, hrană şi adăpost pentru diferite speciii. Ar trebui acceptate doar formele de management forestier care au abordări apropiate de natură, care includ intervenţii pe termen lung pentru a asigura regenerarea naturală şi structuri forestiere naturale, adică T2 – T4. Utilizările în scopuri de recreere conform condiţiilor stabilite pentru Zona B sunt acceptabile. Această sub-zonă este mai puţin specifică pentru Ariile Protejate din Categoria II.

[11] T0 – T6 tipuri funcţionale utilizate în managementul forestier, conform legislaţiei silvice. T0 – tip funcţional în care nu se permite nici o un fel de tăieri, T1-T6 – tipuri funcţionale cu administrare activă.

- ***Zona C – zonă pentru servicii şi infrastructură***; cuprinde doar acele zone care au fost transformate sau care se pretează la transformarea permanentă prin crearea unei infrastructuri şi a altor facilităţi. Aceste suprafeţe ar trebui clar delimitate pentru a împiedica dezvoltările neplanificate în aria protejată. Aceasta este zona cu infrastructură turistică, cum ar fi locuri pentru campare, hoteluri, moteluri, baze turistice, birouri de excursii, centre de informare, unităţi alimentare publice şi comerciale, unităţi de asistenţă socio-culturală; acestea ar putea fi locurile unde există deja staţiuni turistice, sau, destinate planificării de staţiuni turistice noi. Stabilirea amplasării şi realizarea proiectului ar trebui făcute acordând atenţie deosebită obiectivelor de management ale ariei protejate. În situaţii ideale, aceste zone ar trebui amplasate în apropierea căilor de acces existente în aria protejată, la intrările principale, şi dacă este posibil, în apropierea comunităţilor locale pentru a le oferi posibilităţi de obţinere de venituri, dacă este cazul.
- ***Zona D - dezvoltare economică durabilă***: unde sunt întreprinse activităţile economice care nu intră în conflict cu obiectivele de management al ariilor protejate din categoria II. Un obiectiv major ar trebui să fie transformarea treptată a tuturor activităţilor, prin înglobarea principiilor utilizării durabile a resurselor naturale, având proprietari de terenuri şi administratori care practică, spre exemplu, agricultura organică şi managementul forestier certificat prin sisteme de certificare credibile.

Obiectivul oricărei arii protejate din categoria a II-a trebuie să fie acela de a avea cel puţin 75% din suprafaţă în zonele A şi B1, zone unde acţiunile de management sunt stabilite pentru a îndeplini obiectivele primare ale ariei protejate.

Pentru fiecare zonă din fiecare arie protejată din categoria II, trebuie elaborate reglementări detaliate de către Administraţia Ariei Protejate, în colaborare cu Autoritatea Centrală şi factorii interesaţi principali şi aprobate prin decizie Guvernamentală ca parte a Planului de Management.

Aşezări în interiorul Ariei Protejate - în mod normal nu ar trebui să existe aşezări permanente în zonă (excepţie fiind infrastructura de cazare a personalului ariei protejate pe suprafeţele zonate cu acest scop). Dacă există zone locuite acestea trebuie clar delimitate în zona D.

Arii din jurul AP - dacă o zonă tampon D nu este definită ca parte a ariei protejate din categoria II, o atenţie specială poate fi acordată suprafeţelor din apropiere, şi anume în zona de protecţie externă de 1000-1500 m, dar numai în cazul în care activităţile ar putea avea un impact negativ asupra valorilor pentru care zona a fost desemnată. Pentru activităţile din apropierea parcurilor naţionale trebuie realizate evaluări de impact asupra mediului în vederea stabilirii în mod clar a potenţialului impact al oricărei activităţi/investiţii. Proprietatea terenului va fi menţinută şi activităţile permise conform prevederilor legale în aceste zone de protecţie externă.

Planuri de management: un plan de management complet pentru întreaga zonă a Parcului Naţional realizat în termen de 2 ani de la data solicitării oficiale a unui asemenea plan sau de la revalidarea sitului ca și parc național. Acest plan trebuie elaborat cu participarea şi consultarea factorilor interesaţi, trebuie să fie aprobat de Consiliul Ştiinţific și Tehnic și să aibă acordul Consiliului Consultativ. Planul de management trebuie să includă strategia pe zece ani şi planuri operaţionale pe 5 ani. Planurile anuale de lucru bazate pe planul de management trebuie să fie supuse spre aprobare Consiliului Ştiinţific.

Dacă este necesar, pot fi elaborate un set de sub-planuri speciale de management pentru siturile de importanță specială pentru conservare din cadrul Parcului Național, dar acestea vor fi considerate ca fiind suplimentare față de planul de management general.

Planul de Management al Parcului Național trebuie să se reflecte în alte planuri de management al terenurilor si resurselor şi în planurile spațiale strategice, elaborate la nivel național şi local.

Sistemul decizional (guvernanță) şi structuri de management

Se recomandă următoarele subtipuri de guvernanță (a se vedea sub-capitolul 1.3):

B. Guvernanță colaborativă (sistem colaborativ de luare a deciziilor)

2. Management colaborativ

Administrația Parcului Național, stabilită în temeiul documentului legal care desemnează Parcul Național se poate:

a. subordona direct Autorității Centrale sau

b. constitui de către instituții/organizații delegate de către Autoritatea Centrală

c. constitui ca departament special în cadrul unei Administrații publice existente, Locale sau Naționale.

Consiliul Ştiinţific şi Tehnic - propunerea pentru componență, sarcini şi funcționare se detaliază în *Ghidul pentru managementul operațional al Ariilor Protejate*. Pentru fiecare arie protejată din categoria II structura şi reglementările stabilind rolul şi sarcinile vor fi aprobate de Autoritatea Centrală.

Consiliul Consultativ pentru administrarea Ariei Protejate (ca mecanism de consultare important), cu o reprezentare foarte bună a factorilor interesați - o reglementare detaliată va fi prezentată în *Ghidul pentru managementul operațional al Ariilor Protejate*, definind mai clar componența, sarcinile şi funcționarea Consiliului Consultativ. Pentru fiecare arie protejată din categoria II, componența şi reglementările privind stabilirea rolului şi a sarcinilor vor fi aprobate de către Autoritatea Centrală.

Toate Parcurile Naționale trebuie să asigure o consultare şi participare largă, dincolo de Consiliul Consultativ. Această cerință trebuie să includă cel puțin:

a. diseminarea informației despre Parcul Național, a politicilor şi planurilor,

b. consultări publice referitoare la planurile majore şi deciziile ce afectează factorii interesați.

Legislația ar trebui să impună ca toate autoritățile administrative să aibă obligația să administreze terenul / resursele proprii, într-un mod integrat, respectând prevederile planului de management. Coordonarea activităților de protecție şi management întreprinse de proprietari şi adminsitratori pe terenuri din aria protejată care nu se află în subordinea administratrului de arie protejată (de exemplu terenul privat), trebuie să fie responsabilitatea autorității parcului național.

Sistemele de monitorizare trebuie elaborate şi implementate pentru următoarele aspecte:

- Biodiversitate şi mediu fizic
- Procese naturale/ecologice
- Impact socio-economic
- Vizitatori
- Conştientizarea publicului
- Eficiența managementului

Raportarea: către Autoritatea Centrală. Se vor redacta rapoarte bianuale concise, folosind formulare standard. Se va depune un raport anual general, plecând de la planul de management şi de la planul anual de lucru, incluzând planul de lucru pentru anul următor.

Implicarea factorilor interesaţi

Se va efectua analiza factorilor interesaţi şi se va elabora şi implementa planul de comunicare cu aceştia, pentru a permite o consultare şi participare extinsă în procesul de planificare şi management.

Rolul pentru dezvoltarea socio-economică în regiune: unul dintre rolurile importante ale ariilor protejate din categoria II este să susţină dezvoltarea economică, compatibilă cu obiectivele ariei protejate, în special prin activităţi de recreere şi turism, lucru ce poate contribui la creşterea economiei locale şi naţionale, dar mai ales la susţinerea comunităţilor locale. Aceste arii protejate ar trebui să fie mai strict protejate în situaţia în care funcţiile ecologice şi speciile indigene sunt relativ intacte (în zonele nucleu). Zonele învecinate ar trebui să servească în mod ideal ca zone tampon pentru aria protejată. Cu toate acestea, în multe cazuri, zonele tampon sunt incluse în aria protejată şi pot permite diferite grade de utilizare care presupun consum al resurselor sau activităţi ce nu presupun consum propriu-zis, permiţând activităţilor economice tradiţionale să contribuie la dezvoltarea socio-economică.

Finanţarea ar trebui asigurată din bugetul de stat şi completată pentru unele activităţi prin donaţii, granturi şi proiecte. Potenţiale surse de finanţare pot fi identificate prin analize adecvate şi propuneri elaborate pentru întregul sistem de arii protejate, precum şi individual, pentru fiecare arie protejată în parte.

C. Categoria III IUCN Monument al naturii

Categoria recomandată pentru Moldova: Monument al naturii

Ariile protejate din Categoria III se desemnează pentru a proteja un monument natural concret, care poate fi o formă de relief, o formaţiune geologică cum ar fi o peşteră sau o formaţiune vie, ca de exemplu un grup de arbori seculari. Ele sunt în general arii protejate destul de mici şi au adesea o valoare mare pentru vizitatori.

Criterii de desemnare:

- prezenţa uneia sau a mai multor formaţiuni naturale remarcabile şi a valorilor ecologice asociate, mai degrabă decât a unui ecosistem mai amplu,

- caracteristici importante de biodiversitate, care să se reflecte ca priorităţi în obiectivele de management,

- printre ariile protejate din categoria a III-a se pot încadra:

  - **formaţiuni naturale geologice şi geomorfologice**: ca de exemplu cascade, faleze, cratere, peşteri, puncte fosilifere, dune de nisip, formaţiuni de roci, văi;

  - **formaţiuni naturale cu influenţe culturale**: precum locuinţe rupestre şi vestigii antice;

  - **situri natural-culturale**: cum ar fi diversele forme de situri naturale sacre (codri , izvoare, cascade, etc.) importante pentru unul sau mai multe grupuri confesionale;

  - **situri culturale cu valorile ecologice asociate**: în care protejarea unui sit important din punct de vedere cultural permite şi protejarea aspectelor de biodiversitate semnificative şi importante, ca de exemplu în cazul siturilor arheologice/istorice care sunt asociate intrinsec unei arii naturale.

Tabelul 3. Importanța diferitelor obiective de management pentru Ariile Protejate din Categoria III

Obiective de management	Primare	Foarte importante	Importante	Aplicabile	Nu foarte relevante
Conservarea speciilor sălbatice și a habitatelor naturale	■				
Menținerea/permiterea proceselor naturale					■
Conservarea speciilor și habitatelor apărute ca rezultat al managementului tradițional				■	
Conservarea caracteristicilor de geodiversitate	■				
Protecția peisajului				■	
Cercetarea științifică					■
Furnizarea serviciilor de mediu					■
Furnizarea resurselor naturale pentru comunitățile locale și/sau dezvoltarea economică					■
Luarea în considerare a nevoilor comunităților locale prin permiterea utilizării resurselor necesare traiului					■
Contribuția la menținerea valorilor culturale asociate cu natura		■			
Menținerea valorilor spirituale asociate cu natura		■			
Menținerea abordărilor tradiționale de management pentru conservarea peisajelor și a biodiversității și pentru menținerea valorilor culturale					■
Oferirea de oportunități de vizitatore în scop inspirațional, educațional, cultural și recreativ				■	
Educație și conștientizare pentru conservarea naturii			■		
Reconstrucția ecologică și a peisajului					■
Sprijinirea dezvoltării economice compatibile care poate contribui la economiile locale și naționale (în mod special prin recreere și turism)				■	

Uneori anumite elemente individuale, cum ar fi un arbore sau o stâncă, sunt considerate arii protejate de Categoria III. Atunci când le includem ca arii protejate ar trebui studiate cu atenție criteriile de desemnare de mai sus, precum şi definiția unei arii protejate, care spune clar că ariile protejate trebuie să fie zone geografice bine definite.

Pentru elemente individuale, cum ar fi arborii seculari, se recomandă definirea unei alte categorii, cum ar fi de exemplu elemente de importanță deosebită pentru protejarea naturii, responsabilitatea pentru protecția lor urmând să fie transferată la nivel local.

Desemnare legală: prin decizia Autorității Centrale sau decizia autorității regionale

Suprafața: de obicei suprafețe mici

Zonare: neaplicabilă în mod normal, dar poate fi necesară pentru a limita impactul vizitatorilor. Zonele trebuie specificate în planul de management. Orice activități care pot provoca o degradare semnificativă a resurselor naturale din punct de vedere biologic şi ecologic, adică ce afectează în mod negativ obiectivul primar, trebuie interzise.

Acolo unde este necesar (de exemplu, în cazul peşterilor), pentru fiecare zonă protejată din categoria III se vor elabora reglementări detaliate, de către Administrația Ariei Protejate, în colaborare cu Autoritatea Centrală şi factorii interesați şi aprobate ca parte a Planului de Management de către autoritatea care a desemnat aria protejată.

Aşezări în interiorul AP – nu este cazul

Planul de management – un plan de managment de bază (cel puțin) pregătit în maxim 2 ani de la desemnare sau de la revalidarea sitului.

Sistemul decizional (guvernanță) şi structuri de management

În mod implicit entitatea care decide este proprietarul de teren actual, Autoritatea de Administrare Publică Centrală sau Locală.

Se recomandă următoarele subtipuri de guvernanță (a se vedea sub-capitolul 1.3):

A. Guvernanță de stat (sistem coordonat de organismele statului)

1. Guvernanță de stat națională
2. Guvernanță de stat regională/locală
3. Delegare de către stat

Se recomandă să se permită mai multor entități legale diferite să devină custozi, delegați de către autoritatea centrală sau regională care a desemnat aria protejată: ONG, organizații comunitare, instituții educaționale şi academice, instituții religioase şi persoane fizice.

Ariile protejate din categoria III pot fi administrate de:

- proprietarul actual al terenului, Autoritatea de Administrare Publică Centrală sau Locală (dacă nu se delegă administrarea unei alte entități),
- custode numit şi aprobat de către autoritatea de desemnare.

Uneori este foarte eficient să existe un custode pentru aceste arii protejate, care ar putea fi o persoană fizică sau o echipă mică cu aptitudini relevante pentru a asigura protejarea şi activitățile de management relevante.

Ariile protejate de categoria III ar trebui să fie supuse, cel puțin de două ori pe an, inspecțiilor oficiilor regionale ale inspectoratelor ecologice.

Sistemele de monitorizare ar trebui elaborate şi implementate pentru următoarele aspecte:

- biodiversitate şi mediu fizic
- vizitare
- eficiența managementului

Raportarea: către Autoritatea Centrală şi regională, raport anual, utilizându-se formularele standard bazate pe planul de management.

Implicarea factorilor interesați
Comunitățile ştiințifice, organizațiile locale, comunitățile locale pot fi aliați importanți pentru menținerea ariei protejate.

Rolul pentru dezvoltarea socio-economică în regiune – de obicei nu este relevant, dar uneori poate fi o atracție majoră pentru vizitatori, contribuind într-o anumită masură la economia locală.

Finanțarea trebuie asigurată din diferite surse, inclusiv de la proprietarii de teren sau administratorii ariei, bugetul local şi alte surse.

D. Categoria IV IUCN Arie cu management activ al habitatului/speciei

Categoria recomandată pentru Moldova: Rezervație Naturală

Scop

Ariile protejate din Categoria IV sunt arii protejate ce urmăresc să protejeze anumite specii sau habitate, iar managementul lor reflectă această prioritate. Multe arii protejate din categoria a IV-a necesită intervenții active periodice pentru a răspunde cerințelor anumitor specii sau pentru a menține habitatele, dar intervenția activă nu reprezintă o condiție obligatorie pentru categoriei.

Criterii de desemnare:

Ariile protejate din categoria a IV-a ajută de obicei la protejarea sau refacerea:

- speciilor de floră de importanță internațională, națională sau locală;
- speciilor de faună de importanță internațională, națională sau locală, inclusiv a speciilor de faună autohtone sau migratoare; şi/sau
- habitatelor,
- deseori necesită intervenții regulate de management activ pentru a asigura supraviețuirea habitatelor specifice şi/sau pentru a îndeplini cerințele anumitor specii.

Sunt posibile mai multe abordări pentru managementul acestora:

- **protecția anumitor specii**: protecția anumitor specii țintă, care sunt de obicei amenințate (de ex, una dintre ultimele populații

Tabelul 4. Importanța diferitelor obiective de management pentru Ariile Protejate din Categoria IV

Obiective de management	Primare	Foarte importante	Importante	Aplicabile	Nu foarte relevante
Conservarea speciilor sălbatice și a habitatelor naturale	■				
Menținerea/permiterea proceselor naturale				■	
Conservarea speciilor și habitatelor apărute ca rezultat al managementului tradițional	■				
Conservarea caracteristicilor de geodiversitate					■
Protecția peisajului				■	
Cercetarea științifică				■	
Furnizarea serviciilor de mediu				■	
Furnizarea resurselor naturale pentru comunitățile locale și/sau dezvoltarea economică				■	
Luarea în considerare a nevoilor comunităților locale prin permiterea utilizării resurselor necesare traiului				■	
Contribuția la menținerea valorilor culturale asociate cu natura				■	
Menținerea valorilor spirituale asociate cu natura				■	
Menținerea abordărilor tradiționale de management pentru conservarea peisajelor și a biodiversității și pentru menținerea valorilor culturale				■	
Oferirea de oportunități de vizitatore în scop inspirațional, educațional, cultural și recreativ			■		
Educație și conştientizare pentru conservarea naturii		■			
Reconstrucția ecologică și a peisajului				■	
Sprijinirea dezvoltării economice compatibile care poate contribui la economiile locale și naționale (în mod special prin recreere și turism)				■	

rămase);

- **protecția habitatelor**: menținerea sau refacerea habitatelor, care sunt adesea fragmente de ecosisteme;

- **management activ pentru menținerea speciilor țintă**: pentru a menține populații viabile ale anumitor specii, ceea ce ar putea însemna de exemplu crearea sau menținerea unor habitate artificiale (de exemplu crearea de recife artificiale), hrănirea suplimentară sau alte sisteme de management activ;

- **management activ al ecosistemelor naturale sau semi-naturale**: menținerea habitatelor naturale sau semi-naturale care sunt fie prea mici fie prea profund modificate pentru a se mai putea autosusține (de exemplu, dacă lipsesc ierbivorele naturale pot fi înlocuite de animale domestice sau se poate introduce cosirea manuală; sau dacă hidrologia a suferit modificări, pot fi necesare asanarea sau irigarea artificială);

- **management activ al ecosistemelor definite cultural**: menținerea metodelor tradiționale/culturale de management, dacă acestea au asociate elemente unice de biodiversitate. Este necesară intervenția continuă, deoarece ecosistemul a fost creat sau modificat substanțial prin management .

Desemnare legală: prin decizia Autorității Centrale sau a Autorității Regionale

Suprafața: Suprafața ariei poate varia, dar poate fi adeseori relativ mică

Zonarea:

Nu este o cerință obligatorie, dar ar putea fi un instrument de management util, care ar trebui să fie specificat în planul de management, dacă este necesar; de exemplu, în cazul în care zona a fost desemnată pentru mai multe specii / habitate, în cazul în care zona este destul de mare sau în cazul în care există terenuri cu utilizări conflictuale.

Orice activități cu potențial impact negativ asupra obiectivului primar ar trebui să fie restricționate.

Așezări în interiorul AP - de obicei nu există așezări umane în interiorul acestor arii protejate

Ariile din jurul ariilor protejate – activitățile din vecinătatea ariei protejate necesită o atenție specială, dacă pot avea un impact negativ asupra valorilor pentru care aria a fost desemnată. O zonă de protecție externă de 700 – 1000 m ar trebui luată în considerare în afara limitelor ariilor protejate din categoria III. Dreptul de proprietate asupra terenului va fi menținut şi activitățile permise conform prevederilor legale în aceste zone.

Planul de management - un plan de management de bază, realizat într-o perioadă de 2 ani de la solicitarea oficială sau de la revalidarea oficială a sitului.

Sistemul decizional

Administratorii sitului sunt proprietarii de terenuri, sau Autoritatea Administrației Publice Locale sau Autoritatea Administrației Publice Centrale.

Se recomandă următoarele subtipuri de guvernanță (a se vedea sub-capitolul 1.3):

A. Guvernanță de stat (sistem coordonat de organismele statului)

1. Guvernanță de stat națională
2. Guvernanță de stat regională/locală
3. Delegare de către stat

Ar trebui să se permită mai multor entități juridice diferite să poată deveni custozi delegați de către Autoritatea Centrală sau regională: ONG-uri, organizații comunitare, instituții educaționale şi academice, instituții religioase, persoane fizice.

Siturile din Categoria IV pot fi gestionate de oricare entitate aparținând uneia dintre următoarele grupuri:

- proprietarul actual al teritoriului, autoritățile locale, Administrațiile Publice Centrale (dacă nu se delegă administrarea unei alte entități)
- autoritățile publice locale
- custodele numit şi aprobat de către autoritatea de desemnare.

Uneori, este mai eficient să existe un custode pentru aceste zone protejate, custode care ar putea fi un individ sau o mică echipă cu abilități relevante pentru a asigura protecția şi activitățile de management.

Ariile protejate din categoria IV trebuie să fie supuse cel puțin unei inspecții bianuale de către biroul regional al inspectoratului ecologic.

Sistemele de monitorizare ar trebui să fie elaborate şi puse în aplicare pentru următoarele aspecte:

- biodiversitate
- monitorizarea vizitatorilor
- eficiența manegementului

Raportarea: se face către Autoritatea Centrală şi regională, prin raport anual, folosind formulare standard.

Implicarea factorilor interesați

Comunitățile ştiințifice, organizațiile locale, comunitățile locale ar putea fi aliați importanți în gestionarea ariei protejate. În cazul în care zona este relativ mare, având teren, proprietate privată sau mai multe entități responsabile cu gestionarea terenurilor şi resurselor naturale, trebuie să se efectueze analiza factorilor interesați, precum şi planul pentru asigurarea participării acestora. Acest plan trebuie implementat pentru a permite consultarea şi participarea extinsă în procesul de planificare şi management.

Rolul pentru dezvoltarea socio-economică în regiune – în funcție de mărimea sitului şi de resursele naturale disponibile pentru folosință fără un impact negativ asupra speciilor / habitatelor care sunt protejate, zona ar putea fi importantă pentru comunitățile locale. Uneori, acestea pot fi, de asemenea, o atracție majoră pentru vizitatori, contribuind la economia locală prin turism.

Finanțarea ar trebui asigurată din bugetul de stat sau din fonduri private.

E. Categoria V IUCN Peisaj terestru / marin protejat

Categoria recomandată pentru Moldova: Parc Natural sau Parc Național Natural

Scop

Categoria V, Peisaje terestre / marine protejate sunt arii protejate unde interacțiunea dintre oameni şi natură de-a lungul timpului a produs o zonă cu un caracter distinct, de o semnificativă valoare ecologică, biologică, culturală şi estetică şi în care păstrarea integrității acestei interacțiuni tradiționale este vitală pentru protecția şi menținerea zonei şi a valorilor de conservare a naturii asociate precum şi a altor valori.

Aceste arii protejate sunt de obicei desemnate acolo unde activitățile umane tradiționale au modelat peisajul, influențând speciile şi habitatele. Ariile protejate din categoria V acoperă de obicei cea mai reprezentativă parte din aceste peisaje, de o frumusețe semnificativă, bogate din punct de vedere cultural și al diversității biologice. Pot include suprafețe naturale și/sau de sălbăticie etinse sau mai reduse ca suprafață.

Ariile protejate din categoria V ar trebui să devină modele de dezvoltare durabilă prin utilizarea responsabilă a resurselor naturale. De aceea toate activitățile umane ar trebui să aibă la bază principiul conservării şi îmbunătățirii peisajului, a biodiversității, a serviciilor de mediu şi a valorilor culturale şi ar trebui planificate şi administrate în consecință.

foto: © PROPARK

Tabelul 5. Importanța diferitelor obiective de management pentru Ariile Protejate din Categoria V

Obiective de management	Primare	Foarte importante	Importante	Aplicabile	Nu foarte relevante
Conservarea speciilor sălbatice și a habitatelor naturale	■				
Menținerea/permiterea proceselor naturale				■	
Conservarea speciilor și habitatelor apărute ca rezultat al managementului tradițional	■				
Conservarea caracteristicilor de geodiversitate				■	
Protecția peisajului	■				
Cercetarea științifică			■		
Furnizarea serviciilor de mediu		■			
Furnizarea resurselor naturale pentru comunitățile locale și/sau dezvoltarea economică	■				
Luarea în considerare a nevoilor comunităților locale prin permiterea utilizării resurselor necesare traiului	■				
Contribuția la menținerea valorilor culturale asociate cu natura	■				
Menținerea valorilor spirituale asociate cu natura			■		
Menținerea abordărilor tradiționale de management pentru conservarea peisajelor și a biodiversității și pentru menținerea valorilor culturale	■				
Oferirea de oportunități de vizitatore în scop inspirațional, educațional, cultural și recreativ	■				
Educație și conștientizare pentru conservarea naturii	■				
Reconstrucția ecologică și a peisajului				■	
Sprijinirea dezvoltării economice compatibile care poate contribui la economiile locale și naționale (în mod special prin recreere și turism)		■			

Criterii de desemnare:

- valoare peisagistică deosebită și/sau distinctă, asociate cu habitate, floră şi faună semnificative, precum și cu aspecte culturale semnificative;

- o interacțiune echilibrată între oameni şi natură care a dăinuit peste timp şi încă se menține, sau există posibilitatea de a se reface;

- modele de utilizare a terenului unice sau tradiționale, cu exemple de practici durabile în agricultură şi silvicultură şi de aşezări umane care au evoluat în armonie cu peisajul;

- are un rol important pentru conservarea biodiversității contribuind la cel puțin unul sau la toate din următoarele aspecte:

  - conservarea speciilor sau a habitatelor care au evoluat în asociere cu sisteme tradiționale de management şi care pot supraviețui doar dacă aceste sisteme de management sunt menținute;

  - asigurarea cadrului necesar pentru realizarea obiectivelor de conservare pe suprafețe întinse (de ex. pentru prădători), în zone aglomerate cu forme variate de proprietate și cu diferite sisteme decizionale (guvernanță) şi diferite forme de utilizare a terenului;

  - menținerea componentelor importante de agrobiodiversitate sau biodiversitate acvatică, care pot fi conservate doar prin menținerea sistemelor de management tradiționale.

Desemnarea legală: Act al Parlamentului

Suprafața: de obicei suprafețe mari, pentru a răspunde obiectivului prioritar, adică includerea peisajelor cu valori de conservare.

Zonarea – este un instrument important de management.

Propunerea pentru zonare trebuie stabilită la desemnare. Se recomandă să se definească proceduri legale care să permită ca zonarea să fie îmbunătățită/finalizată în timpul procesului de planificare şi aprobată ca parte a planului de management. Orice schimbare a propunerii de zonare de la data desemnării, ar trebui acceptată numai pe baza unei justificări corespunzătoare şi ca urmare a unui proces de consultare bine realizat şi de comun acord cu factorii cheie interesați, în special comunitățile locale care ar putea fi afectate de aceste schimbări.

Atunci când se stabilesc diferitele zone este important să se includă în zonele mai restrictive (A şi B1) nu doar ecosisteme de păduri ci şi alte ecosisteme care ar putea beneficia de pe urma unui management mai restrictiv.

În ariile protejate de Categoria V ar trebui să se definească următoarele zone:

- ***Zona A – protecție strictă*** (zona nucleu): include ecosisteme naturale, unde nu sunt permise activități economice sau recreative. Se permit doar cercetări științifice aprobate de Consiliul Ştiințific şi Tehnic şi acceptate de Autoritatea Centrală pentru mediu; orice activitate şi acces vor fi interzise, exceptând cercetarea științifică fără impact, monitorizarea, patrularea oficială şi activități de protecție şi vizitări limitate, de preferință în legătură cu activitățile de cercetare. În anumite condiții, un turism foarte limitat de "cercetare" sau "științific" poate fi permis, supus unor limitări stricte şi controlat. Dacă sunt necesare activități de refacere, se vor face prin procese naturale sau, dacă este necesară intervenția umană, aceasta trebuie limitată ca timp; nu se permite nici o construcție sau infrastructură permanentă; structuri temporare pot fi permise pentru cercetarea autorizată. De obicei aceste zone pot fi mici sau nici nu se desemnează în unele arii protejate din

categoria V. Pentru păduri este acceptabilă doar încadrarea în tipul funcțional T0.[12]

- ***Zona B – protecție integrală***: pentru protecția speciilor şi a habitatelor şi menținerea proceselor naturale, oferindu-se în același timp posibilității de vizitare şi recreere în anumite limite (vezi sub-zonele), cu condiții minime pentru vizitatori, ca spre exemplu poteci turistice, refugii pentru condiții meteorologice nefavorabile, locuri clar stabilite pentru focuri de tabără, turnuri de observare, obiecte sanitare, indicatoare, afişe pentru avertizare, panouri informative reduse ca număr despre locurile naturale, cultural-istorice şi serviciile sociale. Singurele intervenții permise sunt strict legate de: reconstrucția şi reabilitarea ariilor deteriorate. Utilizarea autorizată a resurselor naturale, de către utilizatorii tradiționali îndreptățiți, pentru subzistență ar trebui permisă acolo unde este necesar.

Zona B poate fi împărțită dacă este necesar în zona B1 şi zona B2.

Zona B1: sunt permise doar intervenții legate de reconstrucția şi reabilitarea ecologică, pe baza argumentelor ştiințifice şi a aprobării de la autoritățile relevante (Consiliul Ştiințific şi Tehnic, Academia, autoritatea centrală). Procesele naturale trebuie să aibă prioritate. Pentru păduri este acceptabilă doar administrarea de tip T1. Această sub-zonă poate fi definită pentru Ariile Protejate din Categoria V. În cazul ideal Zona B1 ar trebui să se afle în jurul zonei A şi ar trebui să permită accesul doar pentru pentru anumite forme acceptabile de recreere şi cercetare.

Zona B2: este permisă o utilizare restrânsă a resurselor naturale, chiar şi în scopuri economice, dar pe baza unor metodologii şi abordări care pun accentul pe conservare. De ex. este acceptabilă administrarea pădurilor cu condiția să se aibă în vedere nu doar păstrarea tipului de pădure ci şi ecosistemul ca întreg, adică să se ia în considerare cerințele diferitelor specii: păstrarea lemnului mort, asigurarea unor locuri pentru cuibărit, hrană şi adăpost pentru diferite speciii. Ar trebui acceptate doar acele forme de management forestier care folosesc abordări apropiate de natură, care includ intervenții pe termen lung pentru a asigura regenerarea naturală şi structurile forestiere naturale, adică încadrarea pădurilor în tipul funcțional T2 – T4. Utilizările în scopuri de recreere conform condițiilor stabilite pentru Zona B sunt acceptabile. Această sub-zonă este specifică pentru Ariile Protejate din Categoria V.

- ***Zona C – zonă pentru servicii şi infrastructură***; cuprinde doar acele zone care au fost transformate sau care se pretează la transformarea permanentă prin crearea unei infrastructuri şi a altor facilități. Aceste suprafețe ar trebui clar delimitate pentru a împiedica dezvoltările neplanificate în aria protejată. Aceasta este zona cu infrastructură turistică, cum ar fi locuri pentru campare, hoteluri, moteluri, baze turistice, birouri de excursii, centre de informare, unități alimentare publice şi comerciale, unități de asistență socio-culturală; acestea ar putea fi locurile unde există deja stațiuni turistice, sau care sunt destinate planificării de stațiuni turistice noi. Stabilirea amplasării şi realizarea proiectului ar trebui făcute acordând atenție deosebită obiectivelor de management ale ariei protejate. În situația ideală aceste zone ar trebui amplasate în apropierea căilor de acces existente în aria protejată, la intrările principale, şi dacă este posibil, în apropierea comunităților locale pentru a le oferi posibilități de obținere de venituri, dacă este cazul.
- ***Zona D – dezvoltare economică durabilă:*** unde sunt întreprinse activitățile economice

[12] T0 – T6 forme de management forestier, conform legislației silvice. T0 – gestionarea pădurii fără nici o intervenție umană, T1-T6 – diferite forme de gestionare activă.

care nu sunt în conflict cu obiectivele de management ale ariilor protejate din categoria V. Un obiectiv important ar trebui să fie transformarea treptată a tuturor activităţilor prin înglobarea principiilor utilizării durabile a resurselor naturale, având proprietari de terenuri şi administratori care practică spre exemplu agricultura organică şi managementul forestier certificat prin sisteme de certificare credibile.

Ariile protejate din categoria V au ***de obicei cea mai mare parte din suprafaţă*** în zona B2 şi D, recomandându-se includerea unor suprafeţe cât mai mari în zonele B1 şi B2. În zonele B1, B2 şi D acţiunile de management sunt definite şi implementate pentru a îndeplini scopul/obiectivele primare ale acestor arii protejate.

Se vor elabora reglementări detaliate pentru fiecare zonă în fiecare arie protejată din categorie de către Administraţia Ariei Protejate, în colaborare cu Autoritatea Centrală şi factorii interesaţi principali şi aprobate prin decizie Guvernamentală ca parte a Planului de Management.

Aşezări în interiorul AP – de obicei ariile protejate din categoria V includ aşezări, dar nu întotdeauna.

Arii din jurul AP – ar trebui luate în considerare dacă activităţi/investiţii din vecinătatea ariei protejate pot avea un impact negativ asupra valorilor pentru care aria a fost desemnată. În acest caz ar trebui să se considere o zonă de protecţie exterioară de 700 – 1000 m în afara limitelor ariilor protejate din categoria V. Dreptul de proprietate asupra terenului va fi menţinut şi activităţile permise conform legii în această zonă.

Plan de management – obligatoriu, procedurile participative de management sunt obligatorii.

Sistemul decizional (guvernanţă) şi structuri de management

Se recomandă sistemul decizional colaborativ (guvernanţă colaborativă), respectiv următoarele subtipuri IUCN de guvernanţă (a se vedea sub-capitolul 1.3):

C. Guvernanţă colaborativă (sistem colaborativ de luare a deciziilor)

2. Management colaborativ
3. Management în comun

Important: *"Mare parte din valorile ariilor protejate din categoria V sunt de obicei rezultatul interacţiunii îndelungate dintre oameni şi natură. Ca urmare, trebuie să existe reglementări clare cu privire la situaţiile în care deciziile pot fi luate de populaţia locală, respectiv când anume un interes public mai larg ar trebui să primeze faţă de interesele de conservare a valorilor naturale."*

Administraţia Ariei Protejate cu personalitate juridică distinctă:

- raportează (se subordonează) direct Autorităţii Centrale sau
- poate fi înfiinţată de instituţii/organizaţii delegate de către Autoritatea Centrală

Consiliul Ştiinţific şi Tehnic – propunerea pentru componenţă, sarcini şi funcţionare se detaliază în *Ghidul pentru managementul operaţional al Ariilor Protejate*. Pentru fiecare arie protejată din categoria V structura şi reglementările stabilind rolul şi sarcinile vor fi aprobate de Autoritatea Centrală.

Consiliul Consultativ *pentru administrarea Ariei Protejate* (cu rol consultativ – în cazul managementului colaborativ) sau **Consiliul Administrativ** (cu rol în luarea deciziilor – în cazul managementului în comun) va permite o

reprezentare foarte bună a factorilor interesați. Propuneri pentru o reglementare detaliată vor fi prezentate în *Ghidul pentru managementul operațional al Ariilor Protejate*, definind mai clar componența, sarcinile şi funcționarea Consiliului Consultativ. Pentru fiecare arie protejată din categoria V, componența şi reglementările privind stabilirea rolului şi a sarcinilor vor fi aprobate de către Autoritatea Centrală.

Toate ariile protejate din categoria V trebuie să asigure o consultare şi participare largă.

Legislația ar trebui să impună ca toate autoritățile administrative să aibă obligația să administreze terenul / resursele proprii, într-un mod integrat, respectând prevederile planului de management. Coordonarea activităților de protecție şi management întreprinse de proprietari şi adminsitratori pe terenuri din aria protejată care nu se află în subordinea administratrului de arie protejată (de exemplu terenul privat), trebuie să fie responsabilitatea autorității parcului național.

Asigurarea unui nivel ridicat al implicării factorilor interesați printr-un organ care include reprezentanți ai actorilor locali este foarte importantă dacă următoarele probleme sunt luate în considerare în mod corespunzător:

- ariile protejate de categoria V pot urmări menținerea practicilor actuale, restabilirea sistemelor de management istorice sau, poate cel mai adesea, menținerea valorilor peisagistice cheie în acelaşi timp cu acceptarea dezvoltării şi schimbărilor contemporane;
- considerațiile sociale, economice şi de conservare sunt toate integrate în conceptul de categorie V;
- oamenii sunt cei care determină peisajul în ariile protejate categoria V, ca urmare este necesar să existe un ghid clar cu privire la situațiile în care decizia poate fi lăsată la latitudinea localnicilor și în ce măsură ar trebui să primeze interesul public atunci când există un conflict între nevoile locale și naționale.

Monitorizarea ar trebui să se facă pentru următoarele aspecte:

- biodiversitate
- activități de management al resurselor naturale
- impacturi şi schimbări socio-economice
- impactul vizitatorilor
- valorile culturale

Raportarea: către Autoritatea Centrală.
Se înaintează scurte rapoarte bianuale de către Administrația Ariei Protejate şi un raport anual complet înaintat după consultarea cu organismul constituit din reprezentanții factorilor interesați şi aprobarea de către Consiliul Ştiințific.

Implicarea Factorilor interesați – obligatorie. Se va realiza analiza factorilor interesați şi se va elabora planul de comunicare/participare care să permită o consultare şi participare extinsă în procesul de planificare şi management.

Rolul pentru dezvoltarea socio-economică în regiune – ariile protejate din categoria V au un rol foarte important în demonstrarea unui management responsabil al resurselor naturale şi dezvoltării durabile. Administrația Ariei Protejate poate fi un catalizator important pentru inițierea de modele de dezvoltare durabilă pentru comunitățile locale.

Finanțarea ar trebui asigurată din bugetul de stat şi completată pentru unele activități prin donații, granturi şi proiecte. Surse de finanțare potențiale pot fi identificate prin analize adecvate şi propuneri dezvoltate pentru întregul sistem de arii protejate, precum şi individual pentru fiecare arie protejată.

capitolul 3

INIȚIATIVE INTERNAȚIONALE DE CONSERVARE și categoriile de Arii Protejate IUCN

La nivel mondial există numeroase inițiative internaționale ce au ca scop protecția/conservarea biodiversității și a patrimoniului cultural.

Desemnările internaționale bazate pe aceste inițiative **nu trebuie considerate categorii de arii protejate la nivel național**. De cele mai multe ori, acestea se suprapun ariilor protejate de interes național, dar desemnarea lor se face conform criteriilor definite prin acorduri internaționale și câteodată necesită acordul/aprobarea organismelor internaționale.

Totuși, considerându-se că aceste desemnări se aplică ariilor de importanță internațională, se recomandă ca **toate sau cele mai multe dintre aceste arii de importanță internațională să fie de asemenea desemnate ca arii de importanță națională**.

Această secțiune va prezenta cum ariile desemnate în baza diferitelor inițiative intenaționale sunt corelate cu categoriile IUCN și dacă ariile protejate desemnate prin aceste inițiative pot fi ușor încadrate într-una sau mai multe categorii IUCN.

a. Rezervații ale Biosferei desemnate conform Programului MaB UNESCO[13]

Scop

Rezervațiile Biosferei sunt situri desemnate de țări și recunoscute prin Programul MaB UNESCO, pentru promovarea dezvoltării durabile bazate pe eforturile comunităților locale și pe argumente științifice bine fundamentate.

Fiind zone care caută să împace conservarea diversității biologice și culturale cu dezvoltarea economică și socială, prin parteneriate între oameni și natură, acestea sunt ideale pentru testarea și demonstrarea unor abordări inovative de dezvoltare durabilă de la plan local la scară internațională.

Desemnare [14]

Ariile desemnate ca Rezervații ale Biorsferei trebuie:

- să cuprindă un mozaic de sisteme ecologice reprezentative pentru regiunile biogeografice principale, inclusiv o ierarhizare a intervențiilor umane;
- să aibă o importanță semnificativă pentru conservarea diversității biologice;
- să ofere oportunitatea de a explora a și demonstra abordări de dezvoltare durabilă la scară regională;
- să aiba o mărime corespunzătoare pentru a servi la îndeplinirea celor 3 funcții ale rezervațiilor biosferei, având și o zonare corespunzătoare:

  a. una sau mai multe zone nucleu, constituite legal, dedicate protecției pe termen lung, conform cu obiectivele de conservare ale rezervației biosferei, și de mărime suficientă pentru a îndeplini aceste obiective

  b. una sau mai multe zone tampon bine evidențiate și împrejurimile sau vecinătățile zonei sau zonelor de protecție strictă, unde sunt permise doar activități compatibile cu obiectivele de conservare

  c. o zonă de tranziție exterioară, unde se promovează și dezvoltă practici de management durabil al resurselor

- să își propună să devină zone de excelență, să exploreze și să demonstreze abordări de conservare și dezvoltare durabilă la scară regională;

Rezervațiile UNESCO sunt desemnate de Stat prin Comitetul Național UNESCO prin Programul Om și Biosferă.

[13] Programul MaB UNESCO – Programul Om – Biosfera a Organizației pentru Educație, Știință și Cultură a Națiunilor Unite

[14] Cadrul legal al Rețelei Internaționale de Rezervații ale Biosferei

Legătura dintre Rezervațiile Biosferei UNESCO și categoriile IUCN de Arii Protejate

Criteriile de desemnare și cele trei funcții definite în Cadrul legal al Rețelei Internaționale de Rezervații ale Biosferei, arată că în Rezervațiile Biosferei, accentul se pune pe promovarea dezvoltării durabile, mai mult decât în orice categorie IUCN de arii protejate.

Cele trei funcții statuare (care reies în urma zonării) sunt:

i. conservare – contribuie la conservarea peisajelor, a ecosistemelor, a speciilor și diversității genetice;

ii. dezvoltare – sprijin economic și dezvoltare umană, durabilă din punct de vedere ecologic și socio-cultural;

iii. suport logistic – suport pentru proiecte demonstrative, instruire și educație de mediu, cercetare și monitorizare a unor aspecte de dezvoltare durabilă și conservare la nivel local, regional și național.

Adesea Rezervațiile Biosferei sunt mozaicuri de arii protejate de diferite categorii și pot include una sau mai multe arii protejate așa cum sunt definite de IUCN.

Zona nucleu poate fi asociată categoriei Ia rezervații științifice, categoriei II parcuri naționale sau categoriei IV arii cu management activ al habitatului sau speciei și poate include categoria III, monumente ale naturii, iar zonele tampon pot fi asociate categoriei V. Uneori, zona tampon poate fi gestionată ca o zonă care nu corespunde nici unei categorii IUCN, la fel ca și zona exterioară de tranziție.

Dacă ne referim la obiectivele de management generale și sistemul decizional, categoria cea mai apropiată este categoria V, Peisaj terestru protejat.

Rezervațiile Biosferei trebuie să aibă un plan de management, compatibil în mod ideal cu planurile de management standard ale ariilor protejate. Formatul recomandat este același ca pentru ariile protejate din categoriile naționale.

b. Zone Umede de Importanță Internațională – Situri Ramsar[15]

Scop

Convenția RAMSAR cere guvernelor naționale "să elaboreze și să implementeze planurile în așa fel încât să promoveze conservarea zonelor umede incluse în Listă, și pe cât posibil folosirea înțeleaptă a zonelor umede pe teritoriile lor." (Articolul 3.1). Lista se referă la "Lista zonelor umede de importanță internațională".

Desemnare

> *"Zonele Umede trebuie să fie alese pentru Listă, pe baza importanței lor internaționale în materie de ecologie, botanică, zoologie, limnologie și hidrologie. În primul rând ar trebui incluse zonele umede de importanță internațională care servesc ca habitat pentru păsările acvatice în orice sezon ". (Convenția RAMSAR, Articolul 3.2)*

[15] Conventia privind zonele umede de importanta internațională, în special ca habitat al pasarilor acvatice, Ramsar, Iran, 2.2.1971 amendată prin Protocol în 3.12.1982 și prin Amendamentele din 28.5.1987, Paris, 13.07.1994, Director, Biroul de Standarde Internaționale și Probleme Legale Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO)

Legătura dintre Siturile RAMSAR și categoriile IUCN de Arii Protejate

Nu există nici o obligație ca siturile Ramsar să fie legal protejate conform legislației naționale. Cu toate acestea, sistemul de clasificare IUCN poate ajuta la clasificarea siturilor Ramsar pe baza obiectivelor de management, luând în considerare faptul că aceste situri trebuie să asigure protecția necesară pe termen lung, pe când în cele mai multe cazuri se face o exploatare intensă a acestor zone, de către comunități.

Din 2007 s-a convenit ca la desemnarea unui sit Ramsar să se furnizeze și informațiile despre posibilitatea încadrării într-o categorie IUCN.

Siturile Ramsar se pot suprapune uneori peste una sau mai multe arii protejate, sau pot conține o serie de zone de management cu diferite obiective de management, fiecare dintre acestea putând corespunde unei categorii din sistemul IUCN.

Dacă un sit Ramsar îndeplinește condițiile definiției ariilor protejate, categoriile pot fi atribuite prin:

- identificarea situației în care întreg situl Ramsar poate fi clasificat ca făcând parte din una sau mai multe categorii:

  - Există o singură autoritate de management pentru întreg situl Ramsar, și din motive legale, întreg situl Ramsar este clasificat conform legii ca având un singur obiectiv de management primar. Aria protejată va fi încadrată într-o singură categorie.

  - Există o singură autoritate de management responsabilă pentru două sau mai multe zone alcătuind situl Ramsar, dar fiecare astfel de zonă are obiective de management, separate și legal definite. În acet caz, fiecare zonă se încadrează în categoria corespunzătoare.

  - Există două sau mai multe autorități de management responsabile pentru arii separate cu obiective de management diferite, care împreună alcătuiesc un sit Ramsar. Aici, deasemenea, interpretarea corectă a ghidului ar fi să se încadreze fiecare din aceste arii, separate, în categoria corespunzătoare.

- încadrarea unor zone din situl Ramsar unor categorii individuale.

Siturile Ramsar trebuie să aibă un plan de management, compatibil în mod ideal cu planurile de management standard ale ariilor protejate. Formatul recomandat este același ca pentru ariile protejate din categoriile naționale.

c. Situri Naturale și mixte ale Patrimoniului Universal

Scop

Siturile Naturale ale Patrimoniului Universal sunt desemnate pentru protecția, conservarea și ocrotirea ariilor care conțin[16]:

- elemente naturale, constând în formațiuni sau grupuri de formațiuni fizice și biologice care au o valoare de o importanță universală din punct de vedere științific și estetic;

- formațiuni geologice și fiziografice și areale foarte bine determinate care reprezintă habitate pentru specii de animale și plante a căror valoare este de importanță universală din punct de vedere științific și conservativ;

- situri naturale sau areale naturale bine determinate a căror valoare este de importanță universală din punct de vedere științific, conservativ sau al frumuseții naturale.

[16] Convenția UNESCO privind Patrimoniul Mondial Cultural și Natural, adoptată în cadrul Conferinței Generale a UNESCO la a 16-a ediție, Paris, 16 noiembrie 1972, Articolul 1

Siturile mixte ale Patrimoniului Universal: Prezintă o parte sau toate valorile caracteristice Siturilor Patrimoniului Natural și Cultural[17] Universal.

Desemnarea se face după ce se stabilește dacă situl are sau nu o valoare universală excepțională, adică o combinație de valori de patrimoniu care demonstrează valoarea universală a sitului, integritatea și managementul eficient.

Siturile Patrimoniului Universal sunt propuse de Stat și aprobate de Comitetul Patrimoniului Universal (Comitet Interguvernamental pentru Protecția Patrimoniului Natural și Cultural de Valoare Universală) stabilit în cadrul UNESCO (Organizația Națiunilor Unite pentru Educație Știință și Cultură).

Legătura dintre Siturile Patrimoniului Universal și categoriile IUCN de Arii Protejate

- Toate Siturile Patrimoniului Universal trebuie să aibă un regim eficient de management. Aceasta implică faptul că astfel de arii vor fi desemnate arii protejate, teoretic în toate cazurile.
- Nu există o regulă care să statueze că fiecărui sit trebuie să i se atribuie o categorie IUCN, însă aceasta este o recomandare serioasă și practic bazele de date ale Centrelor Mondiale de Monitorizare a Conservării (din cadrul Programului Națiunilor Unite pentru Mediu) care prezintă Siturile Naturale ale Patrimoniului Universal propuse includ și o categorie IUCN, care corespunde sitului propus. Majoritatea siturilor înscrise conform criteriilor (ix) sau (x), corespund categoriei IUCN I sau II. Totuși, există și excepții și orice categorie poate fi acceptată.

Siturile Patrimoniului Universal pot fi alcătuite din mai mult de o arie protejată, de aceea, câteodată, este imposibil de atribuit o singură categorie IUCN.

Planurile de management trebuie să fie elaborate înainte de desemnare, astfel planurile de management realizate pentru ariile protejate deja existente, pot fi de un real folos în procesul de desemnare.

d. Siturile Emerald / Natura 2000

Scop

Rețelele Emerald și Natura 2000 sunt alcătuite din situri desemnate pentru protecția speciilor și habitatelor vulnerabile, rare, amenințate sau endemice din Europa, cu scopul de a[18]:

- contribui la menținerea bidiversității prin conservarea habitatelor naturale și a speciilor de floră și faună sălbatică de pe teritoriul Europei;
- menține sau reface la statutul de conservare favorabil pentru specii și habitate de floră și faună de interes comunitar;
- lua în considerare necesitățile economice, sociale și culturale și caracteristicile locale și regionale atunci când se aplică măsurile de management în aceste situri.

Consiliul Europei a inițiat Rețeaua Emerald[19] o rețea de arii de interes special pentru conservare care se va înființa pe teritoriul statelor semnatare și al celor participante la Convenția de la Berna, printre care și țările Europei centrale și de Est.

Pentru Statele Membre ale Uniunii Europene siturile din Rețeaua Emerald sunt aceleași cu cele din Rețeaua Natura 2000:

- **Ariile Speciale de Conservare (SAC)** desemnate inițial ca și **Situri de Importanță Comunitară (SCI)** au fost înființate conform

[17] Convenția UNESCO privind Patrimoniul Mondial Cultural și Natural, adoptată în cadrul Conferinței Generale a UNESCO la a 16-a ediție, Paris, 16 noiembrie 1972, Articolul 2

[18] Directiva Consiliului Europei 92/43/EEC din 21 Mai 1992 referitoare la conservarea habitatelor naturale și a florei și faunei sălbatice

[19] Conventia privind conservarea vietii salbatice si a habitatelor naturale din Europa adoptata la 19.IX.1979

Directivei Habitate, 92/43/EEC din 21 mai 1992, pentru conservarea speciilor și habitatelor naturale de floră și faună

- **Ariile Speciale de Protecție (SPA)** au fost desemnate conform *Directivei Păsări* din 2 aprilie 1979 pentru conservarea speciilor de păsări sălbatice.

Atunci când se desemnează Rețeaua Emerald, este foarte important să se ia în considerare și să se includă, în măsura în care corespund criteriilor, ariile protejate existente. In același timp trebuie să se asigure că aceste arii protejate reflectă în mod corespunzător obiectivele de conservare specifice Rețelei Emerald în planurile lor de management.

Desemnarea se face pe baza criteriilor științifice, pentru fiecare regiune biogeografică, considerându-se speciile și habitatele vulnerabile, rare sau amenințate, de interes European / Comunitar[20].

Legătura dintre siturile Rețelei Emerald / Natura 2000 și categoriile IUCN de Arii Protejate

Luându-se în considerare obiectivele de management ale Rețelei Emerald / Natura2000, aceste situri pot fi asociate categoriei IV, arii cu management activ al habitatului și speciei sau categoriei V, peisaje protejate.

Rețelele Emerald și Natura 2000 se suprapun de cele mai multe ori ariilor protejate desemnate la nivel național, chiar și cu Categoria I.a. - rezervații științifice sau categoria II - parcuri naționale.

Câteodată, obiectivele de management definite de IUCN pentru categoriile de arii protejate pot intra în conflict cu obiectivele siturilor din Rețeaua Emerald/Natura2000. Aceasta se întâmplă atunci când obiectivele de management nu sunt analizate cu atenție. De exemplu, în zonele de protecție strictă și cele de protecție integrală din categoria II, Parcuri naționale, este de așteptat ca procesele naturale să modeleze compoziția speciilor în pășuni sau pajiști, ducând prin succesiune naturală la schimbări ale habitatelor, pe când în siturile Natura 2000 planurile de management pot prevedea lucrări de reconstrucție ecologică prin intervenție umană pentru aceleași situații.

Se recomandă ca, dacă un sit Emerald / Natura2000 suprapus peste o arie protejată, are ca obiectiv de management menținerea statutului de conservare favorabil al speciilor de floră și faună sălbatice și necesită un management activ continuu, Autoritatea Centrală și Academia șă definească clar obiectivele prioritare de management pentru acel sit și să atribuie categoria IUCN corespunzătoare.

foto: © PROPARK

[20] Interes comunitar – de interes pentru Uniunea Europeană

capitolul 4

Recomandări

Propunerea de norme standardizate pentru categoriile de arii protejate se face plecându-se de la premiza că factorii de decizie relevanți și factorii interesați le vor folosi să analizeze posibilitatea de a revizui categoriile de arii protejate din Republica Moldova. Astfel, se recomandă:

1. să se analizeze la nivel național propunerile din acest document și să se prezinte comentarii/opinii;
2. să se decidă dacă definițiile și categoriile ariilor protejate la nivel național ar trebui schimbate pe baza propunerilor din acest document și a rezultatelor analizei realizate la nivel național;
3. să se analizeze/evalueze posibilitățile de a transpune modificările dorite în legislația relevantă;
4. dacă modificările pentru sistemul de clasificare sunt agreate, trebuie să se asigure folosirea adecvată a propunerilor din aceste standarde în procesul de reevaluare a tuturor ariilor protejate, respectiv să se atribuie noile categorii tuturor ariilor protejate conform sistemului de clasificare IUCN;
5. chiar dacă nu va exista o decizie clară de a schimba sistemul de clasificare, se recomandă ca procesul de reevaluare să aibă ca scop atribuirea unei categorii IUCN fiecărei arii protejate existente, folosindu-se standardele propuse, pentru a contribui la clarificarea obiectivelor de management;
6. să se folosească definiția IUCN pentru aria protejată, ca punct de pornire în procesul de reevaluare a ariilor protejate, pentru a exista o abordare standard cu privire la ce ar trebui să se considere pe viitor ca arie protejată. Să se aplice sistemul de clasificare IUCN, adaptat condițiilor din Republica Moldova, doar pentru acele arii care se califică ca arii protejate conform IUCN;
7. să se folosească standardele propuse pentru categoriile de arii protejate, ca un instrument pentru politica și planificarea pentru conservare, așa cum este recomandat de IUCN[21].

Ghidul privind aplicarea categoriilor de management ariilor protejate Dudley, N. (Editor) (2008), Gland, Switzerland: IUCN, utilizat ca document de bază pentru elaborarea prezentelor "Norme" se poate descărca de pe www.propark.ro în limba română.

[21] Dudley, N. (Editor) (2008). *Ghidul privind aplicarea categoriilor de management al ariilor protejate s*. Gland, Switzerland: IUCN. x + 86pp

Referințe și informații suplimentare

1. Bioret, F., Cibien, C., Génot , J-C. and Lecomte, J. (Eds.) (1998). *A Guide to Biosphere Reserve Management: A Methodology applied to French Biosphere Reserves*. (Ghid pentru managementul Rezervațiilor Biosferei. O metodologie aplicată Rezervațiilor Biosferei din Franța) UNESCO, Paris. http://www.unesco.org/mab/publications/publications.htm

2. Borrini-Feyerabend, et al. (2008), *"Governance of protected areas"* ("Guvernanța în arii protejate") Lockwood, M., G. Worboys and A. Kothari (eds.), *Managing Protected Areas: A Global Guide* (Managementul Ariilor Protejate: un ghid global), Earthscan, London, 2006. Not downloadable.

3. Dudley, N. (Editor) (2008). "*Ghid pentru aplicarea categoriilor de management al ariilor protejate*". Gland, Switzerland: IUCN. x + 86pp. www.propark.ro

4. Edgar, L., Marshall, C., Bassett, M.,(2006). "*Partnerships: putting good governance principles in practice*" (Parteneriate: punerea în practică a bunelor principii de guvernare). Institute On Governance, Ottawa. www.iog.ca/sites/iog/files/2006_partnerships_0.pdf

5. Emerton, L., Bishop, J. and L. Thomas, L. 2006. "*Sustainable Financing of Protected Areas: A global review of challenges and options.*" (Finanțarea durabilă a ariilor protejate: o trecere în revistă a problemelor și opțiunilor la nivel global) *World Commission on Protected Areas Best Practice Protected Area Guidelines Series No. 13, International Union for Conservation of Nature* (IUCN), Gland. http://data.iucn.org/dbtw-wpd/edocs/PAG-013.pdf

6. Eurosite (1999). *"The Eurosite Management Planning Toolkit"* (Instrumentul de planificare a managementului elaborat al Eurosite). Eurosite, Tilburg, Netherlands. www.eurosite.org/files/toolkitmp_en.pdf

7. Ioniță, A. Stanciu, E. – WWF DCP (2011) *Manual pentru management participativ – ghid pentru îmbunătățirea participării factorilor interesați în managementul ariilor protejate din Ecoregiunea Carpatică.*

8. Phillips, A. (2002) "*Management Guidelines for IUCN Category V Protected Areas: Protected Landscapes/Seascapes"* (Ghid pentru managementul ariilor protejate din Categoria V IUCN Peisaje terestre/marine protejate). Best Practice Protected Area Guidelines Series no. 9. IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge. www.iucn.org/dbtw-wpd/edocs/PAG-009.pdf

ANEXA 1 – Atribuirea categoriilor IUCN Ariilor Protejate din Moldova

ANEXA 1

Atribuirea categoriilor IUCN ariilor protejate din Moldova

Analiză sumară a corespondenței dintre categoriile de management IUCN și categoriile de arii protejate așa cum sunt definite în prezent în Republica Moldova

Legea Republicii Moldova privind fondul ariilor protejate de stat, Nr. 1538 – XIII din 25.02.98, publicată în Monitorul Oficial al R. Moldova nr.66-68 din 16.07.1998 dă următoarea definiție pentru arii protejate:

> *"Arie protejată naturală – spațiu natural, delimitat geografic, cu elemente naturale reprezentative și rare, desemnat și reglementat în scopul conservării şi protecției tuturor factorilor de mediu din limitele lui."*

Ghidul IUCN privind aplicarea categoriilor de management ariilor protejate[22] dă următoarea definiție pentru aria protejată:

> *"Un spațiu geografic clar delimitat, recunoscut, desemnat şi administrat, prin mijloace legale sau prin alte mijloace eficiente, cu scopul de a realiza conservarea pe termen lung a naturii, precum şi a serviciilor de mediu şi a valorilor culturale asociate."*

Deși este evident că există anumite asemănări între cele două definiții, ca de exemplu spațiul geografic bine delimitat, există diferențe clare care trebuie să facă subiectul unor clarificări/îmbunătățiri pentru o mai bună definire a conceptului de arie protejată în Republica Moldova. De exemplu trebuie menționat clar că, ariile protejate trebuie să fie desemnate legal, necesitățile de administrare / gestionare trebuie să fie recunoscute prin lege, iar conservarea pe termen lung a valorilor culturale este un obiectiv important pentru ariile protejate.

În *Legea Republicii Moldova privind fondul ariilor protejate de stat* sunt definite următoarele categorii, pentru care se prezintă și obiectivele lor majore:

1. Rezervații științifice
2. Parcuri Naționale
3. Monumente ale Naturii
    - 3.1. Geologice și paleontologice
    - 3.2. Hidrologice
    - 3.3. Zoologice
    - 3.4. Botanice
    - 3.5. Mixte
    - 3.6. Specii de plante și animale rare
4. Rezervații Naturale (arii de management pentru habitate/specii)
    - 4.1. Silvice
    - 4.2. De plante medicinale
    - 4.3. Mixte
5. Rezervații peisagere (de peisaj geografic)
6. Rezervații de resurse
7. Arii cu management multifuncțional
    - 7.1. Sectoare reprezentative cu vegetație de stepă
    - 7.2. Sectoare reprezentative cu vegetație de luncă
    - 7.3. Perdele forestiere de protecție
8. Grădini dendrologice
9. Monumente de arhitectură peisageră
10. Grădini zoologice
11. Rezervații ale Biosferei
12. Zone Umede de Importanță Internațională

[22] Dudley, N. (Editor) (2008). *Ghidul privind aplicarea categoriilor de management al ariilor protejate s*. Gland, Switzerland: IUCN. x + 86pp

Hotărârea Guvernului *Nr. 782/2000 pentru aprobarea Regulamentelor - cadru ale Parcurilor Naționale, Monumentelor Naturii, Rezervațiilor de Resurse și Rezervațiilor Biosferei* publicată pe 17.08.2000 în Monitorul Oficial, oferă o descriere mai detaliată a scopului și obiectivelor categoriilor pentru care a fost elaborată.

O analiză completă a definițiilor și obiectivelor diferitelor categorii de arii protejate așa cum sunt definite pentru Moldova, arată că în cele mai multe cazuri acestea nu sunt foarte clare și de multe ori este dificil să se identifice care sunt obiectivele specifice și cerințele de management pentru diferitele categorii. În plus, este destul de dificil de stabilit corespondența fiecăreia dintre categoriile mai sus menționate, cu o anumită categorie de management IUCN.

Multitudinea de obiective definite în legislația existentă pentru aproape fiecare categorie, fără o identificare clară a scopului principal și a ariei minime pentru care trebuie luate în considerare obiectivele importante, conduce la situația în care mai multe categorii IUCN pot fi considerate potrivite pentru ariile protejate dintr-o anumită categorie națională.

În vederea clarificării și clasificării sistemului de arii protejate din Moldova ca urmare a procesului de analiză și revalidare a ariilor protejate, se fac următoarele recomandări:

1. Fiecare arie protejată ar trebui evaluată pentru a se stabili dacă se califică ca și arie protejată, plecând de la legislația națională și definiția IUCN.

2. Pe baza legislației, a practicilor de management în ariile protejate existente, incluse în categoriile definite de lege și pe baza discuțiilor cu reprezentanți ai factorilor interesați cheie[23], recomandarea este să se simplifice și să se redefinească categoriile de arii protejate după sistemul recomandat de IUCN, respectiv să se atribuie o nouă categorie fiecărei arii protejate, utilizându-se procesul de luare a deciziilor recomandat de IUCN.

Tabelul alăturat arată corespondența dintre categoriile de arii protejate existente și categoriile de management IUCN, respectiv care ar fi recomandarea pentru un nou sistem de categorii.

[23] Workshop "Managementul Ariilor Protejate în contextul înființării Parcului Național Orhei" Recomandări pentru planificare și management, 31 Mai 2011, Chișinău

[24] Toate ariile protejate existente trebuie să aibă aceste categorii atribuite ca rezultat al procesului de reevaluare.

Tabel – Corespondența dintre categoriile de arii protejate existente și categoriile IUCN. Recomandări pentru redefinirea categoriilor pentru Republica Moldova

Categoriile de Arii Protejate așa cum sunt definite în legislația Republicii Moldova	Categoriile de Management IUCN cele mai potrivite pentru Ariile protejate din sistemul național conform zonării și managementului lor în momentul actual	Recomandări privind categoriile noi de Arii Protejate Naționale[24]	Note indicând condițiile critice pentru situația în care sunt acceptate Recomandările privind categoriile noi de Arii Protejate
Categorii care conform legislației existente corespund unor categorii IUCN			
1. Rezervații științifice	II IV V	**Rezervații Științifice** (corespund categoriei IUCN I.a.)	75% din suprafață (sau un alt % minim stabilit la nivel național) trebuie să fie zonă nucleu de protecție strictă cu un management fără intervenții, pentru ca o arie să fie clasificată ca Rezervație Științifică. Dacă nu se îndeplinește această condiție, trebuie atribuită o altă categorie
2. Parcuri Naționale	V (Parcul Orhei așa cum este propus în prezent se potriveşte cel mai bine, categoriei V)	**Parcuri Naționale** (corespund categoriei IUCN II)	Pentru a se califica pentru categoria II, 75% din teritoriu trebuie să fie în Zona A sau B1. Guvernul Moldovei poate numi în continuare Parcul Orhei ca Parc Național, dar, cu desemnarea actuală și pentru a răspunde scopului pentru care a fost înființat ar trebui clasificat la categoria V IUCN

Categoriile de Arii Protejate așa cum sunt definite în legislația Republicii Moldova	Categoriile de Management IUCN cele mai potrivite pentru Ariile protejate din sistemul național conform zonării și managementului lor în momentul actual	Recomandări privind categoriile noi de Arii Protejate Naționale[24]	Note indicând condițiile critice pentru wsituația în care sunt acceptate Recomandările privind categoriile noi de Arii Protejate
3. Monumente ale Naturii	III IV Este posibil ca unele situri să nu se poată califica în nici o categorie	**Monumente ale Naturii** (corespund categoriei IUCN III)	Suprapunerea/ confuzia cu categoria IV trebuie evitată. Liniile directoare IUCN fac o distincție clară între cele două categorii
4. Rezervații Naturale (arii de management pentru habitate/specii)	IV Este posibil ca unele situri să nu se poată califica pentru nici o categorie	**Rezervații Naturale** (corespund categoriei IUCN IV)	Trebuie desemnate doar pentru specii și habitate care necesită conservare printr-un management activ
5. Rezervații peisagistice	IV V (pentru suprafețe mari)	**Parcuri Naturale sau Parcuri Naturale Naționale** (corespund categoriei IUCN V)	Se aplică doar acelor arii care întrunesc criteriile IUCN pentru Categoria V. A se acorda atenție zonelor B1, B2 și D și implicării active a factorilor interesați
6. Rezervații de resurse	IV Este posibil ca unele situri să nu se poată califica pentru nici o categorie	-	Procesul de reevaluare trebuie să indice care dintre aceste arii sunt potrivite pentru una dintre noile categorii
7. Arii cu management multifuncțional	IV Este posibil ca unele situri să nu se poată califica pentru nici o categorie	-	Procesul de reevaluare trebuie să indice care dintre aceste arii sunt potrivite pentru una dintre noile categorii

Categoriile de Arii Protejate așa cum sunt definite în legislația Republicii Moldova	Categoriile de Management IUCN cele mai potrivite pentru Ariile protejate din sistemul național conform zonării și managementului lor în momentul actual	Recomandări privind categoriile noi de Arii Protejate Naționale[24]	Note indicând condițiile critice pentru wsituația în care sunt acceptate Recomandările privind categoriile noi de Arii Protejate
Categorii care conform legislației existente au fost desemnate după reglementări internaționale			
8. Rezervații ale Biosferei	Nici o Rezervație a Biosferei desemnată în prezent	Unele categorii pot fi aplicabile, dar pot cuprinde una sau mai multe arii protejate de diferite categorii. Multe rezervații ale Biosferei se află în jurul unei arii protejate de categoria II IUCN	Rezervațiile Biosferei UNESCO sunt recunoscute în Legea privind fondul ariilor protejate
Zone Umede de Importanță Internațională	Siturilor desemnate în prezent ca zone Umede de Importanță Internațională, de cele mai multe ori li se atribuie categoria V IUCN	Categoriile sunt aplicabile, depinzând de mărime și zonare	Prezenta lege permite desemnarea uneia sau mai multor categorii
Categorii care conform legislației existente nu corespund nici unei categorii IUCN			
9. Grădini Dendrologice	Nu se aplică nici o categorie IUCN	-	Nu sunt arii protejate
10. Monumente de arhitectură peisagistică	Nu se aplică nici o categorie IUCN	-	Nu sunt arii protejate
11. Grădini zoologice	Nu se aplică nici o categorie IUCN	-	Nu sunt arii protejate

Tabelul conține următoarele informații:
Coloana 1 – categoriile de arii protejate așa cum sunt definite în prezenta legislație.
Coloana 2 – Categoriile IUCN așa cum sunt prezentate în actualele *Norme*, care se pot aplica ariilor protejate existente incluse în prezent în categoriile definite de lege.
Coloana 3 – propunerile pentru noul sistem de clasificare a ariilor protejate, construit pe baza unor categorii deja existente, dar conținând noi criterii/abordări așa cum sunt prezentate în *Norme*.
Coloana 4 – repetă criteriile cheie pentru noile categorii.

3. Chiar dacă propunerea pentru un nou sistem de categorii nu este acceptată, recomandarea fermă este ca în timpul procesului oficial de reevaluare a ariilor protejate existente, fiecăreia dintre acestea să i se atribuie categoria IUCN potrivită în urma unei analize a fiecărei arii (nu este posibilă atribuirea aceleiași categorii IUCN fiecărei categorii naționale, pentru că ariile protejate din cadrul aceleiași categorii naționale diferă destul de mult). Astfel se va indica clar scopul principal, obiectivele prioritare de management pentru fiecare arie protejată, oferindu-le specialiștilor și factorilor de decizie un limbaj comun și posibilitatea să înțeleagă mai bine rolul pe care fiecare arie protejată îl are în conservarea moștenirii culturale și naturale. Categoria IUCN poate fi indicată în paranteză, alături de numele fiecărei arii protejate.

Este foarte important să se accentueze faptul că reevaluarea categoriilor astfel încât obiectivele de management ale fiecărei arii protejate să corespundă categoriilor de management IUCN, nu înseamnă că valoarea și importanța ariei protejate sunt reevaluate. De exemplu, chiar dacă o arie protejată care este acum considerată rezervație științifică, ar trebui să fie de fapt categoria IV, arie cu management activ al habitatului sau speciei, această reîncadrare nu ar diminua valoarea sau importanța ariei. Este de fapt, foarte important să i se atribuie categoria potrivită ariei protejate, pentru a putea planifica și implementa un sistem de management adecvat și eficient.

Totuşi pentru Rezervațiile Ştiințifice existente se recomandă cu tărie să fie păstrate, în măsura în care este posibil şi realist, în categoria de "Rezervații Ştiințifice". Pentru asigurarea unui cadru adecvat pentru aceste arii protejate în vederea conformării cât mai complete cu Categoria I IUCN ar putea fi necesară adoptarea la nivel național a unui procent minim acceptabil pentru zonele nucleu, adică "Regula națională pentru procentul minim" (conform celor recomandate mai sus). De asemenea ar trebui redefinite obiectivele de management pentru aceste arii protejate pentru a îndeplini cerințele din *Norme*, dacă urmează să rămână în categoria de Rezervații Ştiințifice.

Reevaluarea categoriilor de management pentru ariile protejate din Republica Moldova ar fi benefică și pentru facilitarea unui dialog mai bun între managerii ariilor protejate și factorii de decizie din diferitele sectoare / domenii, prin înțelegerea obiectivelor ariilor protejate şi a modului cum diferitele sectoare se pot implica și pot contribui la îndeplinirea acestor obiective.

Proiectul PNUD/GEF 4016 "Fortificarea capacităților instituționale şi a reprezentativității sistemului de arii protejate din Moldova"

Sistemul național al ariilor protejate (SAP) din Moldova nu protejează în prezent suficient biodiversitatea sa, deoarece acesta nu este reprezentativ din punct de vedere ecologic. Gestionarea actuală a ariilor protejate nu oferă o siguranță completă pentru anumite specii sau ecosisteme. Ariile protejate sunt în mare măsură fragmentate, dispersate, nereprezentative, cu hotare nemarcate, iar clasificarea unor arii protejate nu corespunde semnificației lor pentru biodiversitate .

Pentru a redresa situația în domeniu, Fondul Global de Mediu (GEF) a oferit un grant Guvernului Republicii Moldova pentru 2009-2013, care va permite conservarea habitatelor terestre importante din punct de vedere al a biodiversității și crearea primului parc național din Moldova în regiunea Orheiului.

Proiectul va contribui la crearea unui cadru legal şi instituțional eficient pentru gestionarea și extinderea SAP, îmbunătățirea reprezentativității şi acoperirii SAP şi fortificarea capacităților instituțiilor responsabile de gestionarea ariilor protejate.

PROPARK

ProPark s-a înființat în 2008 pentru a veni în sprijinul ariilor protejate din România prin creșterea capacității de management atât prin programe de formare, cât și prin proiecte care să contribuie la menținerea valorilor naturale și culturale și realizarea de modele funcționale de arii protejate. Un obiectiv important îl constituie educarea și conștientizarea cu privire la importanța conservării naturii.

Pentru realizarea programelor de creștere a capacității de management prin instruirea și atestarea de Specialiști Arii Protejate și Rangeri, Propark este sprijinită de traineri cu experiență practică în următoarele domenii: planificarea managementului și managementul ariilor protejate, comunicare, interpretare, animație pentru natură, relația cu comunitățile, managementul vizitatorilor, management forestier responsabil, managementul conservării biodiversității.

Propark elaborează și implementează proiecte în parteneriat cu administratorii ariilor protejate și cu alte organizații de conservare a naturii. Având o echipă complexă de specialiști și colaboratori externi cu experiență practică, Propark oferă consultanță în domeniul managementului ariilor protejate. Profitul S.C. ProPark SRL se reinvestește în programele de formare profesională și în proiecte, în beneficiul aadministratorilor de arii protejate. Astfel, prin servicii de calitate, și profitul obținut, se contribuie la îndeplinirea misiunii și obiectivelor ProPark.

UNDP Moldova
United Nations House
131, 31 August str., Chisinau, MD-2012, Moldova
Tel.: (+373 22) 22-00-45
Fax: (+373 22) 22-00-41
www.undp.org

GEF Secretariat
1818 H Street, NW, Mail Stop P4-400
Washington, DC 20433 USA
Tel: (202) 473-0508
Fax: (202) 522-3240/3245
www.thegef.org